1106

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1973 METAI

VASARIO MĖN. 10 D. / FEBRUARY 10, 1973

PART TWO NR. 35 (6)

Šiame numery

MALDA, KAIP KLIŪTIS KRIKŠČIONIŲ SUARTĖJIMUI.
VANDA BALUKIENĖ, ČIURLIONIO GALERIJOS DIREKTORĖ, APIE VASARIO 16-TOS PROGA RENGIAMĄ PARODĄ.
VLADAS JAKUBĖNAS APIE G. PUCCINI "BOHEMOS" PASTATYMĄ CHICAGOJE.
PAŠNEKESYS SU PEDAGOGINIO LITUANISTIKOS INSTITUTO DIREKTORIUM ALEKSANDRU DUNDULIU.
ŽIVILĖS BILAIŠYTĖS EILĖRAŠČIAI.
PRANAS SKARDŽIUS APIE LOGIKĄ IR KALBINIUS PRIETARUS.
PRANO VIŠVYDO "ANTIKOMENTARAI".
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Šventinės parodos proga

Pokalbis su Čiurlionio galerijos direktore Vanda Balukiene

Prasmingai šių metų vasario 16 d. (penktadienį) Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaroma plačios apimties lietuvių dailininkų paroda. Ir jaunųjų ir vyresniųjų. Ir ne vien čikagiečių, bet ir artimesnių ir tolimesnių kaimynų, net svečių iš kitų kontinentų. Tokios didelės parodos atidarymas bus neeilinis įvykis dar ir ta prasme, kad paroda jau vyks naujose Čiurlionio galerijos patalpose, kuriomis mes galime didžiuotis ne vien tik savo tarpe, bet ir nerausti prieš pačius reikliausius dailės bičiulius amerikiečius ir kitus.

Bent trumpai tokia proga čia užkalbiname parodos ruoša įtemptai užsiėmusią galerijos direktorę, dailininkę **Vandą Balukienę.**

•

— Kada, kaip ir kodėl gimė idėja Vasario 16-tos proga Čiurlionio galerijoje surengti bendrą laisvojo pasaulio lietuvių dailininkų parodą?

— Ši paroda išaugo iš praeities tradicijų ir išbujojo įvykių raidoje, būtent: Jaunimo centre naujos Čiurlionio galerijos atidarymas ir Lietuvių fondo tūkstančio dolerių premija skiriama lietuviui dailininkui. Abu svarbūs laimėjimai kultūriniame gyvenime turėjo apjungti visus dailininkus tradicinėje Vasario 16-tos parodoje.

— Ar tai bus tik vienkartinis -šiemetinis užsimojimas, ar manoma šias su Vasario 16-ta susietas meno parodas padaryti kasmetine tradicija ir ateityje?

— Tai turėtų likti tradicija, o kiekvieneriais metais paroda turėtų būti įvairesnė ir turtingesnė savo kūriniais. Dailininkai iš anksto ruoštųsi jau nuo šių metų ateinančiai parodai. Šiais metais turėsime tris premijas geriausiems darbams. Būtų gera ateityje turėti ir daugiau mecenatų. Gal būt galima būtų puoselėti lietuvišką kūrinio tematiką, skiriant tokiam specialią premiją. Mes norime, kad Vasario 16-tos paroda būtų tikrai ypatinga šventė mūsų visuomenei ir dailininkams.

— Jau kalbama, kad Lietuvių fondas skiria šiemet net tūkstantį dolerių jury komisijos pripažintam geriausiam parodos darbui? Ar toji tūkstančio dolerių premija taipgi bus kasmetinė ir ar Lietuvių fondas kasmet bus šia proga mūsų dailės mecenatas?

— Ši gražioji Lietuvių fondo premija yra paskirta pirmą kartą, bet mes tikimės, kad tai virs tradicija, ir lietuvis dailininkas bus pagerbtas kiekvieneriais metais taip, kaip kas metai yra gerbiamas lietuvis kūrėjas-rašytojas. Dar turėčiau paaiškinti Lietuvių fondo premiją: jury komisija atrinks geriausią parodoje kūrinį, jis bus nupirktas už tūkstantį dolerių Lietuvių fondo skirtais pinigais ir paliktas Galerijos globoje, kaip meno turtas, skirtas Nepriklausomai Lietuvai.

— Kiek dailininkų ir iš kokių kraštų tikitės šion parodon sutraukti?

— Parodoje dalyvauti pasižadėjo 45 dailininkai; iš tolimesnių vietų bus Paryžiaus, New Yorko, Kanados ir Kalifornijos atstovai.

— Kaip techniškai visa tai organizuojama ir kaip sprendžiamos su šios rūšies darbų surištos problemos?

— Aplamai, jaučiamas didelis entuziazmas, ruošiant šią parodą. Lietuvių Dailininkų sąjunga New Yorke parodė didelį pritarimą šiai parodai laiškais ir telefoniniais pasikalbėjimais. Kurie negali dalyvauti dėl komplikuoto transporto ar dėl įsipareigojimų kitose parodose, tie žada dalyvauti kitais metais. Atrodo, Lietuvių fondo skirta premija sujungs lietuvius dailininkus gilesniam ir tampresniam bendradarbiavimui. Esant tokiai nuotaikai, techniški reikalai nėra sunkūs, nors dar yra likę daug baigiamųjų ruošos darbų, įrengiant naująją Čiurlionio galeriją. Darbštūs ir pilni idėjų dailininkai D. Aleknienė-Rėklytė, J. Daugvila, J. Kelečius ir R. Mozoliauskas — visi stengiamės, kad ši paroda pasisektų.

— Kas atrinks tinkamus darbus parodai ir kas spręs, kuris darbas yra premijuotinas?

— Bus dvi atskiros jury komisijos. Pirmoji sudaroma iš trijų lietuvių dailininkų, kurie šį kartą nedalyvauja parodoje. Jie atrinks geriausius kūrinius šiai parodai. Kita jury komisija skirs premijas: du Chicagos žinomi meno kritikai — amerikiečiai ir vienas lietuvis dailininkas.

— Įdomu būtų jau šiandien žinoti, kurie žymesnieji mūsų dailininkai jau pasižadėjo paroje dalyvauti ir kurių darbai jau prisiųsti?

— Jau visi darbai Galerijoje ir dailės bičiuliai galės pasidžiaugti seniai nematytais svečiais, kaip J. Rimša, Vyt. Jonynu, I. Grieze, P. Lape, Tel. Valium, P. Gailiumi, Alb. Elskumi ir daugelio kitų Čiurlionio galerijoje pirmą kartą išstatomais darbais.

— Ar mūsų dailininkiškas jaunimas ar senimas rodo daugiau dėmesio šiai parodai? Kokia proporcija vieni ir kiti žada *parodoje dalyvauti?*

— Daugiausia jau subrendę dailininkai.

— Atrodo, kad planuojamoji šventinė ir bendroji mūsų dailininkų paroda bus ypatingesnė už lig šiol įprastąsias. Gal tad ir jos atidarymas bus kuo nors išskirtinis? Spaudoje jau anksčiau buvo užuominų, jog reikėtų galerijoje parodas atidaryti ne vien tik kalbomis, bet ir muzikos bei grožinės literatūros vienu antru numeriu. Gal kas nors panašaus šį kartą kaip tik pramatoma?

— Taip, numatomas smuiko ir piano koncertas, kurį atliks P. Matiukas ir M. Motekaitis. Neapsieisime ir be trumpų kalbų naujų Galerijos patalpų atidarymo proga. Taip pat tą patį vakarą sužinosime, kas laimėjo premijas. Dar turime numatę malonią staigmeną, bet negaliu Jums to minėti, nes tai nebūtų jau staigmena. Ačiū už dėmesį Čiurlionio galerijos veiklai ir iki pasimatymo Vasario 16-tos parodoje.

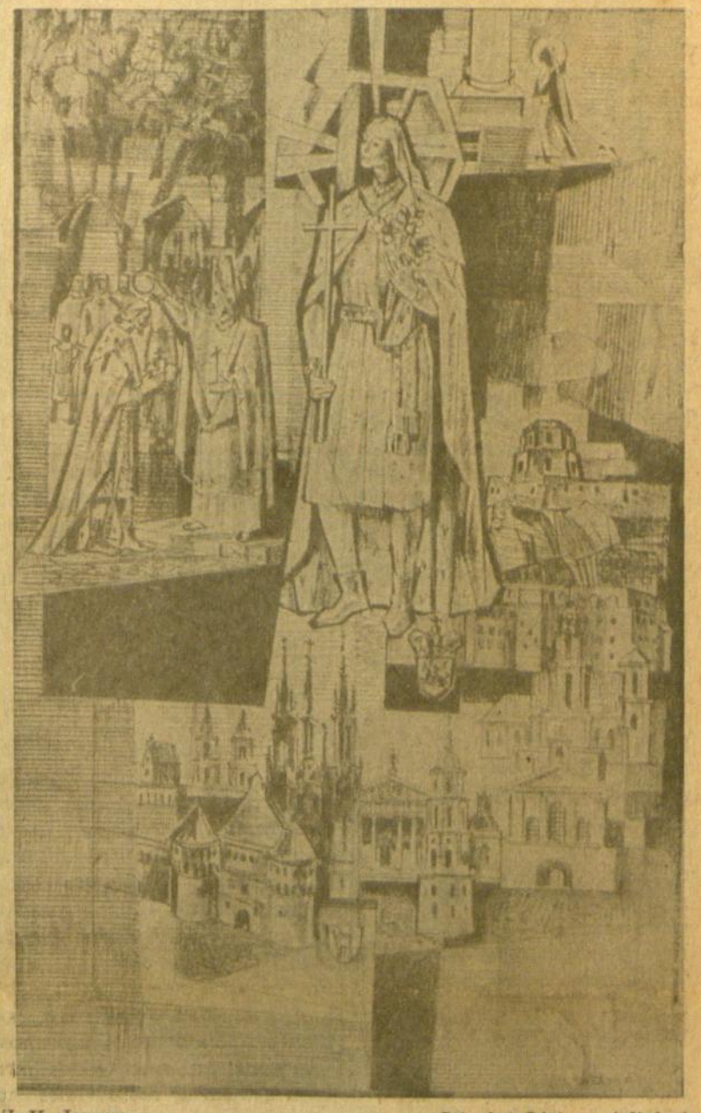

V. K. Jonynas — Istorinė Lietuva (aliejus)
Iš Vasario 16 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoj, atidaromos lietuvių dailininkų parodos.

Dail. Vanda Balukienė, Čiurlionio galerijos Chicagoje direktorė.
Nuotr. K. A.

Kertinė paraštė

Malda, kaip kliūtis krikščionių suartėjimui

Viena iš skaudžiausių ironijų, šelmos nariams susipykus, dažnai būna, kad jie kažin kodėl pradeda užkliūti kaip tik už tų dalykų arba už tų asmenų, kurie jiems bendrai brangūs, ir tas bendras brangenybes paverčia ypatingom nesantaikos priežastim. Kaip dažnai, pavyzdžiui, tėvas ir motina, kurie abudu myli tą patį jųdviejų vaiką, kilus tarp tėvų neapykantai, jaučia reikalo dėl to vaiko susibarti.

Panašiai viena iš skaudžiausių ironijų, susijusių su krikščionių suskilimu buvo ta, kad mes maldą pavertėm tam tikra to suskilimo priemone.

Kai prieš trisdešimt penkerius metus lankiau viešą miesto mokyklą ir visi klasėje rytais kartu sukalbėdavom Viešpaties maldą, mes katalikai sąžiningai susičiaupdavom, priėję žodžius, "... nes Tavo yra karalystė, galybė, ir garbė per amžius" — ir vėl įsijungdavom tik bendram "Amen".

Mes katalikai laikėm tą Viešpaties maldos versiją su minėtu sakiniu "evangelikų malda"; o evangelikai vadindavo mūsų naudojamą versiją "katalikų malda". Ir vieni ir kiti kažkaip buvom užmiršę, kad šis mūsų visų bendras paveldėjimas nėra nei vienų, nei kitų, o Viešpaties sukurta malda.

Tik po dvidešimt metų, universiteto teologijos fakultete studijuodamas tą brangią, mums nuo pirmųjų Bažnyčios amžių paliktą knygą "Didache", sužinojau, kad tie skambūs žodžiai "nes tavo galybė ir garbė per amžius", nors ir nėra kai kurių evangelijų tekste, tačiau yra Didache tekste, ir visai neturėtų kelti jokių sunkumų.

Naujoj katalikų Mišių liturgijoj, toj vietoj, kur Viešpaties malda kalbama, dabar ir tie žodžiai kalbami. Juos atsako Mišių dalyviai.

Tai vienas pavyzdys, kaip mes krikščionys, iš maldos, kuri turėjo mus rišti, padarėm tam tikrą nesugyvenimo simbolį. Visai neseniai mes, katalikai, radom progos su kitų konfesijų nariais drauge pasimelsti. Prisimenu, kaip prieš šešerius metus Baltimorėje katalikai su evangelikais pirmą kartą bendrai ruošė viešas pamaldas.

Jau porą metų prieš tai buvo įvykę eilė organizuotų pokalbių, tiek dvasiškių, tiek ir pasauliečių būreliuose. Tačiau, bendrų pamaldų nedrįsom ruošti kurioj nors bažnyčioj, o turėjom susirast neutralią vietą, "nuginkluotą žoną" — koncertų salę. Kokios jautrios vyko derybos, kad neįsižeistų nei vieni, nei antri, lyg vietoj pamaldų būtumėm ruošę tarptautinę nusiginklavimo konferenciją.

O gal tos bendros katalikų ir evangelikų pamaldos buvo tam tikras nusiginklavimo žygis, tam tikras numetimas kai kurių konfesinių šarvų, kurie gal kada ir turėjo prasmės, bet mūsų laikais jau tik be reikalo slegia kaip katalikus, taip ir evangelikus. Mes tais konfesiniais šarvais apsisunkinę, nepajėgiam dvasiškai pakilti.

O kaip keista buvo pirmą kartą su kitatikiais ekumeniškai pasimelst! Kaip įdomu! Ir kaip mes užsidegėm noru suartėt!

Krikščionių suartėjimo procesas turi pereiti tam tikrus laipsnius, iš kurių trys sudaro malda. Pirmoje krikščionių suartėjimo stadijoje pradėjome savo atskirose bendrijose maldauti mūsų visų Visagalio Tėvo, kad būtų mums nušviestas kelias į Krikščionių vienybę. Antrojoje stadijoje pradėjome dalyvauti pasikalbėjimuose mažuose būreliuose religinėmis temomis, kad galėtumėm vienas kito išsiklausinėti, vienas kito įsitikinimus ir papročius geriau pažinti.

Iš pradžių tai nebuvo lengva. Bijojom, kad sau arba savo konfesijai nepadarytume gėdos, nenorėjom nei kitos konfesijos įžeisti. Tačiau buvome priversti ir apie savo tikėjimą giliau pasiskaityt, geriau į jį įsigilinti. Mes supratom, kad ne ginčams susirinkom. Kada pokalbio bendradalyvis nuoširdžiai užklausia, "Kaip Jūs suprantate tokią arba tokią Kristaus mokslo tiesą?", mes patys esame priversti savęs paklausti: "Iš tikrųjų, kaip aš suprantu Kristų ir jo žodį? Ką aš tikiu?".

Anksčiau ar vėliau krikščionių suartėjimo procese, kai pamatom, kad turime daugiau bendrumų nei skirtingumų, kyla troškimas bendrai pasimelsti. Pradedam kukliai, mažame būrelyje; gal tik Viešpaties maldą sukalbėdami. Laikui bėgant, randam galimybės tas bendras pamaldas suruošti vieni kitų bažnyčiose, didesniam skaičiui.

Po šios stadijos, galime pajusti arba tam tikrą nuovargį ir nusivylimą, kad kitų negalime uždegti krikščioniško suartėjimo susidomėjimu, arba galime susigundyt pasitenkinimu, kad pasiekėm visa, kas įmanoma. Susipažinom, pasimeldėm bendrai, išmokom gerbti vienas kito tradicijas — ko daugiau norėt? Nejaugi norime sumažyt visus tikėjimus į vieną bažnyčią, kur viskas būtų monolitiška ir vienos spalvos?

Kur viskas būtų monolitiška ir vienos spalvos — ne. Į vieną Bažnyčią — taip. Nes Kristus aiškiai yra išreiškęs savo troškimą, kad visi būtų viena, kaip Tu, Tėve, esi manyje ir aš tavyje, kad ir jie būtų mumyse viena...".

Gal šiame krikščionių suartėjimo tarpsnyje įvairios konfesijos galėtų sutelkti jėgas visuomeninėj veikloj. Lietuviai kai kuriais atvejais jau seniai taip daro. Tačiau, ar nebūtų įmanoma, mum susitarus, išleisti tam tikrus visiem reikalingus leidinius jaunimui ir suaugusiems? Jei kitataučiai krikščionys sugeba atspausdinti visiems bendrą šv. Raštą, kodėl negalėtų ir lietuviai panašiai padaryt?

Trečioji stadija krikščionių suartėjime, kalbant apie maldą, bus tada, kai galėsime visi pasidalint viena Viešpaties vakariene, atnašauti drauge vieną Eucharistiją. Paskutiniai mūsų teologų pasitarimai rodo, kad tarp katalikų ir liuteronų to pagrindinio sakramento sąvoka esmėje nesiskiria.

Krikščionių suartėjimo procesas yra nelengvas, ir jis negali būt suprastintas. Sienas, kurias per keturis šimtmečius statėm tarp mūsų, per ketverius metus nenugriausim. Krikščionių suartėjimo savaitės ir visų dienų pastangos turi būti akstinas mum toliau tesėti, kad visų krikščionių suartėjimas, kuris prasidėjo malda, tęstųsi maldos dvasioj ir pagaliau pasiektų savo galutinį tikslą aukščiausioj maldos formoj: kad malda, kuri mus kadaise skyrė, mus vėl jungtų į vieną.

Kun. Kazimieras Pugevičius

Puccinio Bohema Chicagoje

VLADAS JAKUBĖNAS

"Bohemos" pastatymas vasario 3 ir 4 d. buvo staigmena Chicagos lietuvių padangėje. Sunku buvo įsivaizduoti, kad šalia jau nusistovėjusios, gyvybingos Chicagos Lietuvių operos gali susidaryti dar ir kitas sambūris, sugebąs su lietuviškais pirmais solistais ir beveik vien lietuvių kalba pastatyti nelengvą G. Puccini veikalą. Įsigilinus į esamąją padėtį, tai nėra taip jau neįtikėtina, prileidžiant buvimą keletos reikalingų sąlygų. Reikia inicatoriaus, kuris apsiimtų viską suprojektuoti ir sugebėtų tai įvykdyti; tokiu buvo Algis Grigas, žinomas kaip gražiu balsu apdovanotas baritonas. Reikia solistų, kurie norėtų pasirodyti už kuklų ar nominalinį honorarą; lietuvių tarpe tokių atsirado. Solistų šiaip nesunku yra surasti ir Chicagos Lyric operos chore, kuriame yra daug solistinio lygio dainininkų; jie pakliuvo, kaip choristai, į pirmaeilį teatrą beveik be vilties iškilti jame aukščiau. Jų daugelis vien už progą pasirodyti "tikroje" ar "beveik tikroje "operoje" sutiks už nedidelį honorarą išmokti, ar persimokyti bet kurią operos rolę lietuvių kalba. Tomis pačiomis sąlygomis nesunku surasti ir dirigentą, ypač iš nemažos "dirigento asistentų" grupės, iš kurių Lyric opera reikalauja aukštų kvalifikacijų, bet jiems neleidžia diriguoti spektaklių. Tačiau to visko neužtenka. Reikalinga sponsorių, ar sponsoriaus, kuris garantuotų jau prieš spektaklį reikalingas lėšas apmokėti orkestrantams, samdytiems choristams, salei ir t.t. Tokiais buvo šiuo atveju Ed ir Sarah Mitchell (Mičiuliai) iš Hallawia Sands Havajuose.

•

"Bohemos" spektakliai, įvykę vasario 3 ir 4 d. Maria salėje, Chicagoje, praėjo sklandžiai. Dirigentas Giulio Favario jau 7 m. yra Lyric operos dirigento asistentas. Jis žinomas taipgi ir kaip "mažųjų" operos studijų darbuotojas ir aplamai kaip rimtas ir geras muzikas. Jis ir čia pasirodė kaip preciziškas, aiškių mostų dirigentas, pravedęs operą nuotaikingai, gražia linija, neslopindamas dainininkų, parodęs apsčiai gyvumo bei dinamikos. Jo rankose buvo ir "Bohemos" muzikinis pasiruošimas. Šis uždavinys buvo palengvintas tuo, kad "artistinės bohemos" nariai, turį didesnes ar mažesnes, bet nelengvas roles šioje operoje, priklauso Lyric operos chorui; tuo pačiu jie turi griežtą muzikinį treningą ir yra apsipratę su scena.

Taip pat ir pasamdytasis daugiau kaip 20 asmenų choras, reikalingas "Bohemos" antrame ir trečiame veiksme, turįs tą pačią priklausomybę ir treningą, dainavo absoliučiu tikslumu, choristai nesutiko tačiau išmokti savo partijų lietuviškai.

Įdomų vaizdą teikė 30 narių orkestras: jame pilna buvo jaunų veidų su šių dienų plaukų nešiojimo stilium. Pasirodo, tai buvo North Western University muzikos mokyklos absolventai ar dar studentai; jų dauguma grojo šiame sezone Lyric operos orkestre. Dalis gi dar tobulinasi toliau, nors jau įgiję mokslo laipsnį ir dėsto toje pačioje mokykloje savo instrumentą. Visam orkestre nebuvę asmens, vyresnio negu 25 metų amžiaus. Orkestras skambėjo gerai; jautėsi susikaupimas ir įsijautimas. Stygininkai, gal būt grojo (ypač premjeroje) kiek nedrąsiais štrichais, neduodami stipraus tono, bet užtat pateikdami preciziškumą ir Maria salėje retai girdėto subtilaus "pianissimo"; pučiamieji, kaip paprastai pas amerikiečius, buvo ypač geri.

•

Pagrindinę Mimi rolę atliko mūsų jau pasižymėjusi dainininkė Daiva Mongirdaitė. Jos dainavimas ir sukurtas sceniškas vaidmuo dvelkė profesiniu lygiu. Jos iš esmės švelnus lyrinis balsas, gal būt, kiek daugiau tiko jos dainuotai Violetos rolei užpernykštėje "Traviatoje", bet ir Mimi vaidmenyje ji sugebėjo duoti kai kur tragizmo, o pakilimo vietose ir dramatinių akcentų. Nuo pirmo pasirodymo scenoje ji buvo lyg kolosas virš didžia dalimi nebalsingų "artistinės bohemos" personažų.

Jųjų vienas Povilas Gudas, turėjo pagrindinę poeto Rodolfo rolę. Jis publikai paliko problemingo įspūdžio. Jo balsas, nedidelis lyrinis tenoras, gan malonaus tembro, vietomis, kur jis buvo girdėti — su "bel canto" pradais, vidurinis registras — nestiprus; aukštutinis — gerokai "apkarpytas". P. Gudas parodė nemažo mokėjimo valdyti šiuos ribotus vokalinius išteklius, kai kurias aukštas gaidas transponuodamas žemiau, kai kurias imdamas pusiau falcetu, ko išdava buvo skirtingas, ne taip malonus tembras. Turįs gerą įgimtą muzikalumą ir tikslias intonacijas, apsipratęs su scena, nors nesugebėjęs sukurti romantiško poeto vaizdo, P. Gudas parodė vis dėlto galįs, prireikus, "atlaikyti" ir

Scena iš Chicagoje pastatytos G. Puccini operos "La Bohema". Daiva Mongirdaitė (Mimi) ir Rodolfo (Povilas Gudas). Nuotr. V. Noreikos

Marcello dainavo gražia itališka dikcija, įterpdamas keletą ryškių lietuviškų frazių. P. Gudas dainavo klausytojui nelabai suvokiama lietuvių kalba; duetuose su Marcello kai kur abu dainavo itališkai.

Trumpesnėje, bet ryškioje Musettos rolėje gražiai pasirodė Dalia Kūčėnienė, parodžiusi pažangos ir subrendimo vokalo srityje. Ji taip pat ir sceniškai buvo įspūdinga.

Kiti "bohemininkai": Vytautas Nakas filosofo Colline rolėje turėjo progos pasirodyti su tragikomiška "Apsiausto" arija, kurioje Kauno operoje nepaprasto efekto pasiekdavo A. Kučingis. Gaila, kad, dirigentui šį epizodą per greitu tempu pravedus, jis pasiliko be didesnio įspūdžio.

Kiti dalyviai: Schaunard — Craig Johnson; Benoit (buto šeimininkas) A.J. Zielinski buvo ne per daug įtikinamas kaip tipas; Alcindoro — Musettos laikinas meilužis — kiek labiau vaidybiškai įtikinamas — tas pats A. J. Zielinski. Visi jie sąžiningai, nors ne perdaug aiškiai išmoko savo partijas lietuviškai. Epizodinėse rolėse: Seržantas Vyt. Marčiukaitis, sargybinis — Antanas Gelažius.

•

"Vyriausiu meno vadovu" lietuviškoje programoje pažymėtas Darius Lapinskas. Gal būt — vyriausias režisierius? Nes dirigentui G. Favario vargu ar būtų pritaikoma papildoma vadovybė. Pagelbinė režisierė — Živilė Numgaudaitė. Režisūra buvo įprasta tai operai, sklandi, vietomis visai efektinga. Dekoracijos: skaidrės, kuklios, bet skoningos.

•

"Bohemos" spektaklis ėjo "Chicago Opera Company and Workshop, Inc" vardu, kaipo nepelno tikslui inkorporuota organizacija. Iš pavadinimo sunku spręsti, ar ji numato veikti vien lietuvių, ar ir kitų tautinių mažumų kolonijose, ar iš viso visų Chicagos gyventojų tarpe. Operos kompanijų Chicagoje būdavo nemažai, mažų, ir ne visai mažų. Jų kai kurios, kaip "Apollo", kurį laiką gražiai laikėsi, suruošdamos gan įspūdingų pastatymų. Viename jų, "Prudential" pastato salėje R. Mastienė gražiu pasisekimu buvo padainavus Carmen. Viskas tačiau baigiasi, jei nebeatsiranda sponsorių. Ir prie geriausių pastatymų, su puikiais meno vadovais operų kompanijos išsilaikyti negali. Ateitis parodys, kaip bus su šiąja, dabar įsikūrusia.

•

Bendras "Bohemos" įspūdis: girdėjome sklandų, nuotaikingą, muzikaliai kultūringą operos spektaklį su žymios dalies gan menkaverčiais balsais. A. Grigo pakartojime, kaip atrodo visai nedalyvaus kai kurie iš "vis tų pačių" asmenų, o daugelyje rolių numatomi "dubleriai", tuo pačiu įtraukiant nemažai "jaunesnio" (jei ne amžium, tai artistine karjera) dailininkų personalo.

•

Ar "Bohemos" pastatymas galioja, kaip lietuviško kultūrinio gyvenimo įvykis? Atrodo, kad entuziastingai nusiteikusi publika, pripildžiusi abiejuos pirmuosius spektakliuos Maria salę, jį kaipo tokį priėmė. Įdomu, kad šalia primadonos daivos Mongirdaitės ypač nuoširdūs plojimai teko dviem asmenim, negalintiems turėti jokių pretenzijų prie lietuvybės: New Yorko City Opera solistui Th. Jamerson Marcello rolėje ir Chicagos italui, dirigentui Giulio Favario; jie buvo priimti, lyg "savieji".

Užbaikime klausimo ženklu. Užregistruokime "Bohemą", kaip maloniai išgyventą faktą. toliau gi - pagyvensim, pamatysim. (Šį sekmadienį, vasario 11 d., 3 val. popiet Maria salėje įvyksta trečiasis ir paskutinis "Bohemos" spektaklis)

Bohemiškas ketvertukas Chicagos "Bohemoje". Iš kairės į dešinę: Povilas Gudas (Rodolfo), Vytas Nakas (Colline), Craig Johnson (Schaunard) ir Thomas Jamerson (Marcello). Nuotr. V. Noreikos

Čekų rašytojai spiriasi prieš okupantus

Čekų rašytojai buvo pirmieji, kurie ruošė kelius Dubčeko įvedamai laisvei, o dabar jie paskutinieji nusilenkti okupacinei priespaudai. Dalis jų išmesti iš rašytojų sąjungos, į juos daromas spaudimas, jiems sunku išleisti savo kūrinius, kartais juos tardo policija, jiems daromi finansiniai sunkumai, ir vis dėlto jie teberodo atsparumą. Kaip skelbia "New York Times", gruodžio mėnesį 39 Čekoslovakijos rašytojai ir kiti intelektualai, net ir priklausą naujajai rašytojų sąjungai, pasirašę prašymą, kad būtų paskelbta amnestija liberalams, nuteistiems praeitais metais.

Okupantų įtakoje esanti vyriausybė duoda suprasti, kad tie rašytojai, kurie kritikuoja dabartinę vadovybę, negalės išleisti savo kūrinių. Nepaisant to, Kalėdų metu disidentų grupė suorganizavo prašymą, kad būtų suteikta amnestija kalinamiems. Prašymą pasirašė Pavel Kohout, Vaclav Havel, Ivan Klima, Ludvik Vaculik, Aleksander Kliment. Pasirašė ir Jaroslav Seifert, prieš valymus buvęs rašytojų draugijos pirmininkas.

Kitas būdas pareikšti nepasitenkinimą yra vengimas stoti į okupantų įtakoje perorganizuotą rašytojų sąjungą. Ji teturi tik penktadalį to narių skaičiaus, kas buvo anksčiau.

Vyriausybė daro spaudimą, kad nebūtų spausdinami disidentų rašytojų kūriniai užsieny. Nauju potvarkiu, jei kūrinys perleidžiamas užsienio leidyklai ne per valstybinę agentūrą, reikia valstybei mokėti aukštesnius mokesčius už honorarą ir svetima valiuta nekeičiama palankesniu kursu. Tuo būdu nukerpama net iki 80 proc. honoraro.

(J. Pr.)

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2283
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet, antr., penkt. 1-5, treč ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penkt. 10——4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne atsiliepia, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893
DR, A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — Prospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penk nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad ir šeštad uždaryta.

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad ir šeštad. tik susitarus

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12—2 val. p. p. ir trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 2 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

REZID TEL. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
akerija ir moterų ligos
ginekologijos chirurgija
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
Pritaiko akinius
2858 West 63rd Street
Val. kasdien 10—12 val. ir 7—9 vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečia uždaryta. Ligoniai priimami susitarus
Ofiso telefonas PR 8-5229
Rez. teleef. WAlbrook 5-5076

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antrad., ketvirtad. nuo 6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Trečiad ir penktad. uždaryta.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Remkite dien. "Draugą".

DR. NINA KRAUCEI KRIAUČELIONAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 S. Kedzie Ave
Tel. WA 5-2670 neatsiliepus skambinti 471-0225 Valandos pagal susitarimą.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st. ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt nuo 3 val. popiet iki 7 val. vak Ketvirtad. ir šeštad. nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800 Namų 925-7897
Valandos tik pagal susitarimą
Trečiadieniais uždaryta

Offiso tel.: 799-3720
IZOLDA M. RADVILA, M.D.
AKIŲ GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
3235 W. VOLLMER
(Kampas 203 St. ir Kedzie Ave.)
Flossmoor, Illinois 60422
Valandos pagal susitarimą.

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2886; rez. 448-5547

DR, J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4110
Rez. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W 71st Street
TEL. — 925-8296
Valandos: 2—8 v. v. penktad. 10—1 ryto 2—8 val. vak. Šeštad. 1 iki 4 v. vak. Treč. ir sekmad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez., 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223.
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123 Namų GI 8-6193
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm., antrad., ketv. ir penktad 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad uždaryta

Tel. PRospect 6-9400
DR, ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrad., ketv. 6—8 vai vak., penktad. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1—6 val. popiet.
Treč. ir šeštad pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141. Namų 636-4850
Val. pirm. antr. ketv 2—5 ir 6—8 penktad 2—5 šešt pagal susitarimą

Perskaitę "Draugą", duo ... kitiems pasiskaityti

Prie naujųjų Pedagoginio lituanistikos instituto patalpų Jaunimo centre, Chicagoje. Priekyje, centre — mūsų pokalbininkas, Instituto direktorius Aleksandras Dundulis su kai kuriais lektoriais ir studentais. Iš kairės ' dešinę: lektorius Romas Kinka, studentės — Dainė Narutytė, Vilija Kerelytė, Rasa Šoliūnaitė, Liana Ramonaitė, Gražina Valavičiūtė, Ona Požarniukaitė, lekt. K. Girvilas ir lekt. A. Dumbrienė.
(Lietuvių foto archyvas)

Čia dirba ištvermingiausieji

Pašnekesys su Pedagoginio lituanistikos instituto direktoriumi Aleksandru Dunduliu

Jeigu salėse ir spaudoje tiek daug gerų žodžių prikalbame apie tautinius šokius šokantį, dainuojantį, stovyklaujantį ir sportuojantį mūsų jaunimą, tai net keista, kaip apie akademinio lituanistinio mokslo siekiantį jaunimą kone visuotinė tyla. Nei jų darbų vertinimo, nei nuotraukų beveik niekur nepamatysi. O iš tikrųjų Pedagoginio lituanistikos instituto lankytojai turėtų būti akcentuojami pirmoje vietoje, nes gi jie pasirinko patį sunkiausią, bet ir patį prasmingiausią sąmoningos, darbingos ir kūrybingos lietuvybės kelią. Pašokti ir pasportuoti juk yra daug lengviau negu išmokti gerai lietuviškai rašyti, kalbėti ir įsisavinti visus šakotus lituanistinių mokslų pagrindus ir sugebėti kitus to paties išmokyti. Kai tautinis šokis ir sportas (gink, Dieve, jų čia nemenkinant) vis dėlto jaunimui yra ir suprantamas malonumas, tai Pedagog. lituanistikos instituto lankymas jau yra kietas ir atkaklus darbas. O tą darbą tiek studentams, tiek lektoriams sąžiningai dirbant, ne tik apie kokią reklamą, bet ir apie paprasčiausią informaciją nebėra laiko nė pagalvoti. Norėdami vis dėlto mūsų visuomenę plačiau painformuoti apie šią, mūsuose tokią vienintelę, lituanistinio mokslo instituciją, užkalbiname čia Instituto direktorių Aleksandrą Dundulį.

•

— Koks yra pagrindinis Pedagoginio lituanistikos instituto tikslas? Ir ar jis lygiai tas pat nuo Instituto įsteigimo, ar sąlygos ir metai verčia tuos ar kitus akcentus vienaip ar kitaip perkilnoti?

— Pedagoginio Lituanistikos instituto tikslai yra aiškiai nusakyti jo reguliamino pirmame skirsnyje (paragrafe) : 1. rengti lituanistinių dalykų dėstytojus lietuvių išeivijos mokykloms... ir 2. ugdyti lietuvių kultūrinės veiklos darbuotojus.

Kol mums rūpi lietuvybės išlaikymo klausimas, tol, mano nuomone, negali kisti šie pagrindiniai Instituto tikslai. Gali kisti formos bei priemonės, padedančios pasiekti reikiamus tikslus, bet ne patys tikslai.

— Kas ir kaip suplanavo visą Pedagoginio instituto dėstymo programą, kaip ji ir per kiek laiko yra išeinama?

— Dar 1958 m. "vasaros atostogų" metu, kada Chicagos Aukštesniosios lituanistinės mokyklos kai kurie mokytojai, susirinkę Jaunimo centre, svarstė Pedagoginių lituanistikos kursų steigimo reikalus, tada buvo maždaug apybraižomis numatyta, kokius mokslo dalykus šiuose kursuose reikėtų dėstyti. Buvo pavesta kursų vadovybei sudaryti tikslią programą. Taigi, naujai išrinktasis šių kursų vicedirektorius a. a. Domas Velička, talkinamas kitų lektorių, sudarė Pedagoginių lituanistikos kursų mokymo programą, kurią patvirtino šių kursų Lektorių taryba.

Vėliau, kai šie kursai buvo perorganizuojami į Pedagoginį lituanistikos institutą, teko pakeisti, praplėst, papildyti dėstymo programą. Laikui slenkant, vėl buvo praplečiama, keičiama mokymo programa. Paskutinis dėstymo programos pakeitimas buvo 1968 m. Keičiant programą, pagrindiniai dalykai nekito, bet tik buvo plečiami. Pagrindinai kito tik šalutiniai dėstomieji dalykai.

Pilna mokymo programa išeinama per trejus mokslo metus, dirbant šeštadieniais po 5 valandas, ir kitu laiku, su pačiais studentais susitarus. Asmenys, išėję trejų metų kursą, laikomi kvalifikuotais aukštesniųjų lituanistinių mokyklų mokytojais. Tuo tarpu išėjusieji dviejų metų programą (su metodiniais dalykais ir mokykline praktika) laikomi kvalifikuotais pradinių lituanistinių mokyklų mokytojais.

— Kurie lituanistiniai dalykai yra Institute dėstomi? Ar Institute yra skiriama vietos ir pedagogikos teorijai bei praktikai?

— Kaip anksčiau minėjau, Pedagoginiame lituanistikos institute yra: 1. pagrindiniai ir 2. šalutiniai mokomieji dalykai, kurie reikalingi pagrindiniams dalykams pagilinti, savotiškai papildyti.

Pagrindiniai einamieji mokslo dalykai yra šie: lietuvių kalbos, lietuvių literatūros ir tautosakos, lietuvių tautos istorijos kursai, tų dalykų metodikos ir mokyklinė praktika. Šalutiniais mokymo dalykais yra: psichologijos ir pedagogikos pradmenys, lietuvių išeivija ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, Lietuvos kaimyninių kraštų istorijos bruožai, žurnalistikos pagrindai, tautybės samprata ir tautinė individualybė, lietuvių dailės istorija ir kt. Taigi, kaip matote, yra skiriamas kuklus laiko vienetas ir pedagogikos teorijai, ir mokyklinei praktikai, kiek tik laiko sąlygos leidžia.

— Ar neturite sunkumų dėstymo ir mokymo metodų derinime? Čia turime galvoj vyresniųjų atsineštinę šios rūšies patirtį ir šiandieninę mūsų jaunimo patirtį metodine prasme gerokai kitokiose šio krašto mokyklose?

— Mūsų spaudoje žodis "metodas" daug plačiau vartojamas, kaip kad mokyklinėj praktikoj vartotiną, todėl visai nesistebiu, kai parašoma: "Vietiniai mokymo metodai", "Amerikiniai mokymo metodai", "Reikia ieškoti naujų mokymo metodų" ir t. t. ir t. t. Jeigu iš tikrųjų yra tokie "stebuklingieji naujieji ar amerikiniai metodai", tai kodėl nė vienas "naujųjų metodų žinovas" neįvardina tų metodų pavadinimų? Kokie tų metodų tikrieji pavadinimai?

Čia tenka manyti, kad sumaišo metodus su mokymo priemonėmis ir mokymo sistemomis, todėl linksniuojami įvairūs metodai.

Pasitaiko žinesnių technikai žengiant, atsiranda visai naujų mokymo priemonių, kuriomis aprūpinamos ne tik amerikinės, bet ir europinės įvairių tipų modernesnės mokyklos. Tuo tarpu mūsų lituanistinės mokyklos beveik visai neturi jokių mokymo priemonių, arba labai mažai ką beturi, todėl ir rašoma, kad, girdi, mūsų mokyklų mokytojų mokymo metodai pasenę, tad reikią ieškoti "naujų, modernių metodų".

Kai viename mūsų laikraštyje buvo labai apvanoti vadinamieji "senieji metodai" bei jų naudotojai ir kartu nusiskųsta, kad seniai neleidžią jauniesiems mokytojams pasireikšti su "naujaisiais vietiniais metodais", tai buvo paprašyta to laikraščio redakcija pakviesti tuos autorius, kad jie malonėtų surengti Institute seminarą, arba kurioje nors lituanistinėje mokykloje pravestų parodomąją pamoką, kur panaudotų jų giriamuosius ir peršamuosius "naujuosius metodus". Labai gaila, kad nemalonėjo atsiliepti ir "naujųjų metodų" pademonstruoti.

Iki šiol dar neteko patirti, kad iš mokslinių tyrimų ir mokymo sričių būtų buvę išmesti analizės, sintezės bei jų junginių metodai, kurie naudojami ne tik Europos, bet ir Amerikos žemynuose. Taigi, ir mūsų mokyklos naudojami metodai (nekalbant apie raidžių, garsų įvedimo ir pradinio skaitymo mokymo metodų skirtybes) pagrindiniai niekuo nesiskiria nuo vietinių metodų. Tik mes esame skurdžiai ir neturime tokių mokymo priemonių, kokias turi vietinės mokyklos, todėl kitiems mūsų tautiečiams, nenusimanantiems apie mokymo metodus, susidaro įspūdis, kad mes mokome "atsilikusiais, pasenusiais metodais".

— Spaudoje ir privačiuos pokalbiuos tenka nugirsti lyg ir priekaištų čionykščiams mūsų mokykloms, kad jose literatūros kursą dėstant, per maža kreipiama dėmesio į pačią lietuvių išeivijos šiandieninę literatūrą, labiau akcentuojant jos senuosius laimėjimus pačioje Lietuvoje. Jaunimui tada gali susidaryti labai kreivas vaizdas, kad dėmesio verta lietuvių literatūra buvo galima tik senovėje ir tik savame krašte, o čia nieko nėra, negali būti, tad ir patiems neverta nė pradėt ką nors rašyti. Mums atrodo, kad jaunimą čia literatūrai pažadinti būtų galima kaip tik gyvaisiais pavyzdžiais iš mūsų pačių tarpo. Kokia šios problemos situacija Instituto programose? Ar jose irgi viskas pasibaigia tik su Krėve, Vienuoliu, Putinu ir čionykščiais, bet dar Lietuvoje subrendusiais, vyresniaisiais: Aisčiu, Brazdžioniu ir pan.?

— Lietuvių literatūros dėstymo aukštesniosiose lituanistinėse mokyklose programų klausimas gal svarstytinas ir diskutuotinas, bet šio klausimo liesti negaliu, nes neatstovauju šio tipo mokykloms. Kaip žinote, dirbu tik Pedagoginiame lituanistikos institute, todėl jaučiuosi, nors literatūros lektorių neįgaliotas, galįs savo asmenišką ir šios įstaigos bendradarbių vardu reikšti nuomonę.

Lietuvių literatūros dėstymas Pedagoginiame lituanistikos institute kaip tik sutampa su abiem šios mokymo įstaigos siekiamaisiais pagrindiniais tikslais, kuriuos jau minėjau. Mums rūpi plačiau supažindinti jaunąją kartą su mūsų dailiąja literatūra, todėl stengiamasi kiek galima giliau peržvelgti, nagrinėjant literatūrinėmis srovėmis, lyginant su pasaulinės literatūros analoginės kūrybos veikalais, ieškant atitinkamo ryšio.

Kada prieinama prie naujosios mūsų literatūros, tai neapsiribojama vien tik nepriklausomoj Lietuvoj subrendusiais rašytojais. Nevengiama panagrinėti ir išeivijoje jau stipriu žingsniu įžengusių į mūsų dailiojo žodžio kūrybos laukus, pvz.: J. Kaupas, M. Katiliškis, K. Almenas, K. Bradūnas, Nyka-Niliūnas, Nagys, Liūnė-Sutema ir kt. Pačius jaunuosius, vos pirmuosius kūrybos žingsnius težengiančius, žinoma, dar netenka paliesti ne tik dėl laiko stokos, bet ir dėl to, kad dar per anksti juos nagrinėti. Bet ir jų neužmirštame, stengdamiesi juos skatinti kurti. Juos skatiname ne tik žodžiu, bet ir realiu darbu. Štai kad ir praėjusiųjų mokslo metų pabaigoje išleidome Eglės Juodvalkytės lyrinės kūrybos pradmenis "Jei tu paliesi mane". Išleidome ne todėl, kad tai būtų kažin kokios aukštos lite-

(Nukelta į 4 pusl.)

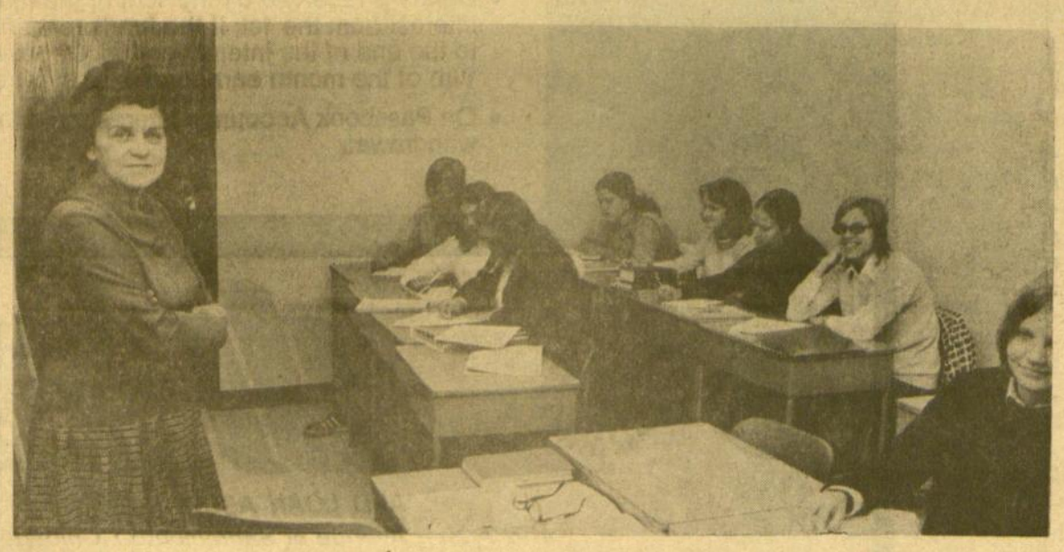

Lektorės Stasės Petersonienės lietuvių literatūros pamokoje Pedagoginiame lituanistikos institute, Jaunimo centre, Chicagoje. Iš kairės ' dešinę. lekt. St. Petersonienė ir studentai — Algis Puras, Rima Janulevičiūtė, Rasa Šoliūnaitė, Audronė Šiopytė, Ona Pažarniukaitė, Giedrė Čepaitytė, Dainė Narutytė ir Gražina Valavičiūtė.
(Lietuvių foto archyvas)

Živilė Bilaišytė

TĖKMĖJE

Protarpiais pamirštame
kad lapai jau nubyrėjo
ir šlapiai pūsta
po kojomis.

Dabar neįtikinamai
nuskamba perspėjimai
įstatymo interpretacijos —
skrendame padangėmis.

Neleiskite man pabusti.
Dievas pasilenkia, glosto mane
tikėjimas atlyginamas vynuogėmis
angelai man gieda sustoję ratu.

Kaip nesijuokti jei ant sienos šviečia
raudonuojantys lapai
kaip neploti rankomis jei ežeras netelpa
jei pursiai balti

bėgti bėgti kad pilkais rytais
miegas būtų saldesnis
už apvalumo pilnatį.

GRĮŽTANT

Plyšta debesys
išnyra aras
pūkuotai drėgnas
šviežiame pasaulyje
siūlosi rodyti kelią.

Veržiamės namo
palinkusių klevų
sustirusiomis viršūnėmis
ir nudažome dangų
banaliomis spalvomis
melsva, rausva.

Neįtikėtinai saldu
ugnies ir ledo pūgos vejami
skriejame šimtamyliais batais
link sidabro narvų.

Neverk, neverk
jau nebetoli
atrasime kelią
laikas išdils
kelionė ištirps
oi, neverk.

SODE

Man padovanojo krepšį sidabro obuolių
Ir mėtome po tris iš karto
ir sukamės ratu
greityn, greityn
Šulinys — neįmesk
saulė pranyks
varlėmis pavirsime

mėtome obuolius aukštyn po tris.
Paslėpti po krūmais
skundžiasi smuikai
verkia mėtomi obuoliai
lako ašaromis paklakę
kūkčioja visi vaikų pirštai.

o mes vis mėtome obuolius
kad akys šypsotųs
ir gyventų užburtame sode
po Laiko sparnais.

ENTRACTE

Smilkalų rūkas skverbiasi
pinasi pro plyšius languose.
Gėlė sėdi ant palangės
jo užsispyrimą apskaičiuoja
matematiškai pagrįstu metodu.

Pranas Gailius (Paryžius) Grafika
Iš Vasario 16 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaromos lietuvių dailininkų parodos

Mes kartais pasišnekame
per daug nesveika;
suodžiai tyliai tyliai renkasi
pamažu: kiekvienai valandai
po suodį.

Mes išmatuojame laiką purvo žingsniais.
Jie rėkauja
susėdę protestuoja
mėto plytgaliais

bet Laikas neatsisuka —
klajonė tęsiama toliau.

TOBULĖJANT

Pažadėta giluma
siekiamas pilnumas
prinokę gelmės
ežero nesibaigiančiame plote

tamsaus sidabro akys:
ieškota atrasta
siūlyta parduota
sidabro pilnatis
sklidinas tvirtumas
aprūkusios paslaptys apčiuopiamos
bėga ir bėga vanduo pro pirštus
gaublio sferiniame blizgesyje
randamas nušlifuotos šypsenos atvaizdas.

PAŽADAI

Tu būsi —
man taria skulptūra —
tu galėsi dalyvauti
kartu su visais,
nepamiršk padėkoti
nepamiršk priklaupti
neik atbula
stok guldama
bėk bėk;
susėdę ant stalų
kvatoja visi obuoliai
iš mano paklydusių pirštų.

Čia dirba ištvermingiausieji

(Atkelta iš 3 pusl.)

ratūrinės vertės kūryba, bet todėl, kad autorę paskatintume tolimesnei jos kūrybai. Panašų leidinį ir šių mokslo metų pabaigoje ketiname išleisti, tai Živilės Bilaišytės kūrybos rinkinėlį. Tenka pasidžiaugti, kad tai yra mūsų Instituto absolvenčių kūryba! Šiais leidinėliais norime skatinti jaunąją kartą kurti savo gimtąja kalba, o tuo pačiu skatinti ugdyti mūsų kultūrines vertybes.

— Kiek uoliai šiuo metu Institutą lankančių studentų turite? Didėjimo ar mažėjimo tendenciją pramatote? Kaip vertinate jų darbą, jų imlumą dėstomiems dalykams?

— Šiuo metu uoliau lanko paskaitas apie 50 studentų. Mokslo metų pradžioje buvo užsiregistravę per 60, bet vėliau, kaip ir kasmet, kai kurie nutrupėjo. Nutrupėjimo priežasčių yra įvairių. Kai kurie bėga šeštadieniais kur nors vieną kitą dolerį užsidirbti savo įvairiems kasdieniniams reikalams ar malonumams tenkinti, o kitus tiesiog papiauna visokeriopa organizacinė veikla, pvz.: įvairūs amerikiniai mokykliniai klubai, mūsų jaunimo įvairios organizacijos, ansambliai, teatrai ir t. t. Atrodo, kad ne tik vaikai, bet ir patys tėvai labai dažnai nesugeba išdėstyti turimą jaunuolio laiką taip, kad po įvairių pasiblaškymų liktų ir lituanistiniam švietimuisi.

Studentų skaičiaus didėjimo tendencijos kaip ir nepramatau, nes visų tipų lituanistinėse mokyklose mokinių skaičius kasmet mažėja ir mažėja, tad mažiau išleidžia absolventų, o tuo pačiu mažiau ir į Institutą įstoja. Be to juk yra viešа "paslaptis", kad nemažai mūsų jaunosios kartos atstovų, įsitaisiusių į kolegijų ar universitetų profesūrą ar šiaip į aukštas tarnybines vietas, visai neturi tautinio sąmoningumo jausmo, visai pasitraukė iš lietuvių gyvenimo rato, paniro į amerikinį sūkurį, ir savo jaunojo atžalyno neleidžia į lituanistines mokyklas. Tokiems reiškiniams esant, negalime svajoti apie studentų skaičiaus didėjimo tendenciją.

Kaip visais laikais, taip ir dabar pas mus yra nevienodas studentų nusiteikimas tiesioginėm lituanistinėm studijom. Vieni yra labai darbštūs, kruopštūs ir pareigingi, kiti gi — mažiau. Kai kuriais tenka tik džiaugtis ir gėrėtis jų idealistiniu nusiteikimu ir užsidegimu. Juk visiems aišku, kad kol kas tai ne karjeros, bet idealistinio tipo studijos, tad ir šį jaunimą, rimtai studijuojantį, priskiriu prie tyliųjų, bet didžiųjų mūsų jaunojo atžalyno idealistų grupės. Savotiškai veržiasi raminanti mintis, kad kol yra tokių idealistų, tai, mums iš klumpių išvirtus, dar nesustos jaunosios kartos lituanistinio švietimo vyksmas, mūsų kultūros palaikymo ir ugdymo darbai!

Studentų imlumo tyrimų nedarėme, tai būtų sunku objektyviai pasakyti apie jų imlumo koeficientą. Bet atrodo, kad jei kurie domisi ir seka paskaitas, tai be jokių sunkumų pasisavina perteikiamojo mokomojo dalyko turinį.

— Artimiau kalbėdamiesi su studentais, be abejo, jaučiate ir jų tam tikrus pageidavimus? Kokie jie dažniausia būna metodikos ir turinio prasme, turint minty dėstomus dalykus? Kurį dėstomą kursą studentai labiausiai mėgsta ir noriai skiria jam didesnio dėmesio?

— Kaip kiekvieną mokslo dalyką dėstant galima susilaukti įvairiausių klausimų bei pageidavimų, tai taip pat gali atsitikti ir metodikos pagrindus nagrinėjant. Kada susipažįstama su mokymo metodais, sistemomis bei priemonėmis, o kai dar pabandoma praktiškai pamokas vesti, tai tada iškyla įvairių įvairiausių klausimų, susijusių su kieno nors vestosios ar vesimosios pamokos tema. Pasvarstoma, kokios amerikinės mokymo priemonės galimos pritaikyti kai kurioms lituanistinėms pamokoms.

Kokie dėstomieji dalykai patinka ar nepatinka Pedagoginio lituanistikos instituto studentams, apklausų (testų) nedarėme, tad spėlioti būtų netikslu.

Iš pedagoginės patirties visiems kritiškiems mokytojams puikiai yra žinoma, kad kiekvienas dėstomasis dalykas mokiniams gali būti: labai įdomus, tik pakenčiamas, visai neįdomus arba tiesiog nepakenčiamas. Tai priklauso nuo mokinio psichologinio nusiteikimo ir nuo dėstytojo. Kaip dėstytojas įstengia "sušildyti", "pagyvinti" dėstomąjį dalyką, kaip sugeba panaudoti įvairias mokymo priemones, koks jo kalbėjimo tonas, bei kokia jo iškalba, tai taip sudomina studentus dėstomuoju dalyku. Geriausias dalyko žinovas gali būti prasčiausias ir nuobodžiausias dėstytojas, jei jis neturės iškalbos, gero kalbėjimo tono ir nemokės parinkti tinkamas mokymo priemones. Net toji pati pamoka vieniems klausytojams gali būti įdomi, o kitiems — nuobodi ar net nepakenčiama.

Be to, mokytojas turi būti savotiškas menininkas kūrėjas, nuolat turi ieškoti priemonių ir būdų, kaip jis turįs numatomą pamoką pravesti. Juo jaunesni klausytojai, tuo labiau turi būti įvairinamos pamokų vedimo formos, stilius ir mokslo priemonių panaudojimas. Tad ir studentai visuomet daugiau skirs dėmesio tiems dalykams, kurie yra įvairiau ir įdomiau dėstomi.

— Kaip derinate darbą ir ar iš viso turite kokį kontaktą su Chicagos ir Illinojaus universitetuos dėstoma lituanistika?

Chicagos universitete lituanistiką dėsto mūsų Instituto rektorius prof. dr. Petras Jonikas ir lektorius Romas Kinka, o Illinojaus universitete, irgi mūsų lektorė, dr. Janina Rėklaitienė. Be to, tenka pastebėti, kad tų universitetų kai kurie studentai naudojasi mūsų Instituto lituanistine biblioteka. Taigi, per lektorius ir studentus yra natūralus ryšys su tais universitetais.

Tų universitetų dėstomųjų lituanistinių dalykų paskirtis bei programos yra pritaikytos išimtinai jų pačių reikalams, tad mums, Institutui, nėra reikalo derintis prie jų poreikių.

—..Kokios talkos pageidautumėte iš lietuviškosios visuomenės, iš lietuviškosios spaudos ir iš įvairių lietuviškųjų institucijų? Kokie yra Jūsų santykiai su visa čia suminėta periferija?

— Juk gyvename išeivijoje ir neturime finansiniai stipraus organizacinio vieneto (kaip valstybėje finansų ar švietimo ministerija), kuris įstengtų pilnai išlaikyti visą lituanistinį švietimą, todėl beveik visoms, visų tipų švietimo įstaigoms išlaikyti reikalinga lietuvių visuomenės parama, nes nepakanka tų įplaukų, kurios susidaro iš "mokslapinigių" įmokėjimų. Taigi, joms visoms yra didžiausias rūpestis kokiomis nors priemonėmis sutelkti reikiamą pinigų sumą, kad galėtų siekti pagrindinių švietimo tikslų. Tad ne kitokie rūpesčiai slegia ir Pedagoginį lituanistikos institutą, todėl vasario 17 d. Jaunimo centre yra rengiamas vadinamasis "linksmavakaris" su šokiais, bufetu, baru ir pačių Instituto studentų trumpa menine programa. Visuomenė prašoma gausiai dalyvauti šiame pobūvyje, o tuo pačiu teiktis paremti Instituto veiklą.

Lietuvių institucijos prašytinos bent pusiausvyrą surasti tarp tautinių šokių bei dainų švenčių, jaunimo kongresų ir lituanistinio švietimo. Juk tautinių šokių ir dainų šventėms, jaunimo kongresams sugebam surinkti per šimtus tūkstančių dolerių, o kiek surenkam lituanistiniam švietimui? Tiesa, buvo paskelbti "Švietimo metai", bet platesniu mastu švietimo reikalams aukų parinkti nebuvo nė pirštu pajudinta. Pasvertinos minėtosios kultūrinės apraiškos ir darytinos atitinkamos išvados. Tai būtų lietuvių institucijoms mano nuoširdžiausias pageidavimas, kuris, dėl suprantamų priežasčių, tur būt, jokio atgarsio nesuras.

Lietuvių spauda, dažnai grumdamosi su įvairiais piniginiais sunkumais, kiek įmanydama judina jaunimo lituanistinio švietimo klausimus, tad tenka tik nuoširdžiai linkėti jai ištvermės ir toliau neatlaidžiai skatinti lietuvių visuomenę neapleisti tiesioginių tautinių pareigų.

Kasdienės duonos kąsnį syetimose įstaigose užsidirbdamas, o tik nuvogtines vakaro poilsio valandas ir savaitgalių dienas skirdamas Instituto reikalams, žmogus mažai begali plėsti santykius su spauda, visuomene ir lietuvių institucijomis, Ieini, žmogus, į ryšį tik tiek, kiek siejasi gyvybiniai Instituto reikalai.

— Mums atrodo, kad pats Institutas per mažai kreipia dėmesio į šiame krašte įprastą savo naudai reklamą, o dirba per daug akademiškai užsidaręs, Jis pats savo iniciatyva turėtų dažniau skardentis viešumoje, ypač spaudoje. Patirtis rodo, kad tos jaunimo organizacijos ar šokių bei įvairių ansamblių sambūriai, kurie mėgsta garsintis spaudoje, yra perpildyti nariais. Gal patrauklesnis didesniam jaunimo skaičiui būtų ir Institutas, jei panašios reklamos savo darbams dažniau ieškotų spaudos puslapiuos. Pavyzdžiui, prileidžiu galimybę, kad Institute studentų yra rašomi darbai literatūros, istorijos ir kitokiomis temomis. Gal jų pasirašo ir visai neblogų. Ne vieną jų galėtume, gal būt, jau atmušti ir "Draugo" kultūriniame priede. Jaunimui būtų paskatas ir toliau plunksnos nemesti, o visuomenė akivaizdžiai matytų ir Instituto darbo rezultatus. Ar negalėtų pati Instituto vadovybė šios užuominos iš akių neišleisti ir net patarpininkauti tarp pačių studentų ir spaudos?

Pranas Lapė Tapyba
Iš Vasario 16 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoj, atidaromos lietuvių dailininkų parodos.

— Kas tinka įvairioms jaunimo organizacijoms, tai ne viskas pritaikytina ir Institutui.

Manau, kad gal didesnė jaunimo dalis mėgsta viešumą, kur gali pasireikšti savo asmeniniais sugebėjimais, todėl nenuostabu, kad veržiasi daugiau į tokius jaunimo sambūrius, kurie dažniau viešumoje kuo nors pasirodo. Tuo tarpu Pedagoginiame lituanistikos institute vyksta tylus jaunimo lituanistinio švietimo darbas, o viešumos pasirodymai yra retenybė, todėl žymiai mažiau atsiranda jaunimo, norinčio pagilinti savo lituanistines žinias.

Tamstos siūlymas siųsti spaudai geresnius studentų rašomuosius darbelius visu šimtu nuošimčių priimtinas, tad manau, kad lektoriai turėtų tuo ko daugiausiai pasinaudoti.

— — —

Dėkojame Pedagoginio lituanistikos instituto direktoriui Aleksandrui Dunduliui už progą šio pasikalbėjimo rėmuose painformuoti mūsų visuomenę apie tylų, bet milžinišką darbą dirbančio Instituto problemas. Tikimės, kad visuomenė tuo pačiu bus paskatinta institutą moraliai ir materialiai paremti, atsilankydama į jo labui rengiamą linksmavakarį vasario 17 d. Jaunimo centre. Ši pareiga Vasario 16-tos nuotaikose taipgi yra giliai prasminga.

kz.

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

Logika ir kalbiniai prietarai

L. Dambriūnas jau nuo seniau yra linkęs rungtis su kalbininkais, kurie dėl kai kurių dalykų nesutinka su jo svarstymais, bet paskutiniuoju laiku jis tas rungtynes gana neįprastai sujmantrino. Visų pirma jis pasišovė kalbėti visuomenės vardu: sakosi stojęs jos pusėje dėl to, kad "kaltinamasis neturi gynėjo", o ką nors teisti ar smerkti be gynėjo esą neteisinga (unfair). Pačią kalbą kurią ne vieni kalbininkai, bet visi, visa visuomenė: vox populi, vox Dei. Jo paskelbtasis motto yra: Language is what people speak, not what someone thinks ought to speak. Vadinas, pagal tai kalbininkai turi tik konstatuoti, kaip žmonės kalba, bet nieko nepasakyti, kaip kas bendrinėje kalboje turėtų būti taisyklingiau vartojama. Tačiau mūsų bendrinės kalbos istorija aiškiai rodo, kad visų pirma be J. Jablonskio ir kitų kalbininkų rūpesčių ji vargiai būtų tokia, kokią ją dabar turime, nes jai kultivuoti iš pradžios neparodė reikiamos iniciatyvos nei platesnė visuomenė, nei rašytojai ar kas kitas.

Toliau L. Dambriūnas teigia, kad patys kalbininkai dažnai esą subjektyvūs, per siaurai suprantą taisyklingumą, darą klaidų, kaip reikiant nepagrindžią savo teiginių, nelogiškai galvoją ir daugiau esą senovininkai (senumo mėgėjai), ne naujovininkai (faktinės padėties šalininkai), prie kurių, atrodo, jis ir pats save priskiria. Net J. Jablonskis, didžiausias mūsų kalbininkas praktikas, irgi klydęs, ir tą savo sprendimą jis mėgina paremti A. Piročkino knygele *Jono Jablonskio leksiniai taisymai* (1970). Ką čia jau bekalbėti apie vėlesnius kalbininkus: ir jie toliau bendrinei kalbai nepripažįstą būdvardinių prieveiksmių su *-iniai;* neteisingai tvirtiną *tikėti į ką* esant paskolintą; dar niekas neįrodęs *dvasininką* esant geresnį už *dvasiškį (dvasininkas,* kaip jau tvirtino ir prel. A.. Dambrauskas-Jakštas, tegalįs tikti tik spiritizmo terminologijai!); maldos žo-

(Nukelta į 5 pusl.)

are you earning enough interest on your savings

CHOOSE FROM

6% yearly CERTIFICATE ACCOUNTS
$5,000 OR MORE—2 YEAR MATURITY
YIELD INCREASES TO 6.18%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5¾% yearly CERTIFICATE ACCOUNTS
$1,000 OR MORE—1 YEAR MATURITY
YIELD INCREASES TO 5.92%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5¼% yearly CERTIFICATE ACCOUNTS
$1,000 OR MORE—3 MONTHS TO LESS THAN 1 YEAR MATURITY
YIELD INCREASES TO 5.39%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5% yearly PASSBOOK SAVINGS
ADD TO OR WITHDRAW ANYTIME
YIELD INCREASES TO 5.13%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

PLUS:

- Deposits received by the 10th of the month, earn interest from the 1st, if the funds remain on deposit to the end of the interest period. Deposits after the 10th of the month earn from date of receipt.
- On Passbook Accounts, interest paid to day of withdrawal.

Phone 847-1140

INSURED UP TO $20,000 INSURANCE CORPORATION

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM MEMBER

STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4192 Archer Avenue at Sacramento / Chicago, Illinois 60632

(Nukelta į 4 psl.)

džių grupė *ant žemės* esanti savas, ne skolintinis padaras, ir ji dabar teturinti būti vartojama; *pildyti* "atlikti, vykdyti, tesėti, laikyti, vadinti" galįs būti ne kas kita kaip tarptautinė bendrybė, ir tt. Dėl visa to patartina pasiskaityti jo straipsnį *Visuomenės kova su kalbininkais* (Draugas, 1972, Nr. 130)..

Dėl šios rūšies L. Dambriūno galvojimo aš iš dalies mėginau pasisakyti savo traipsnyje *Kalbininkai ir visuomenė* (Draugas, 1972, nr. 183 ir 189). Paskutiniame savo priešmirtiniame straipsnyje *Ir vis dėlto ne taip* (Aidai, 1972, VIII, 371-376) A. Salys gana taikliai ir vykusiai jam atsakė dėl tuose pačiuose Aiduose (1972, IV, 195-199) jo paskelbto straipsnio *Dar dėl poterių kalbos*. Čia jis, A. Salys, pasisakė ne tik dėl *ant žemės*, bet ir dėl *tikėti į Dievą*, dėl J. Jablonskio kalbinių prasikaltimų, dėl jo peršamo struktūrinio metodo praktiniam reikalui, kurį L. Dambriūnas mėgino panaudoti kaip moderniausią mokslo dalyką, ir kt. Mano ir A. Salio nuomonės čia visai sutinka. Dėl A. Piročkino knygelės *J. Jablonskio leksiniai taisymai*, kuria L. Dambriūnas naudojasi savo polemikoje, ir aš netrukus pasisakysiu Aiduose. Todėl čia plačiau ir nebesigilinsiu į tai, kas A. Salio svarstyta.

Bet tai dar ne galas: L. Dambriūnas 1972 m. Draugo nr. 295 dar rašo apie *Prietarus kalbos praktikoje*. Čia jis jau nebekalba nei apie *ant žemės* vietoje *žemėje*, nei apie *tikėti į Dievą*, nei apie *pildyti* "vykdyti", nei apie *dvasininką*, nei apie *arą*, bet tik iš įpratimo užkliūva už būdvardinių prieveiksmių su *-iniai*, ir čia, savotiškai kombinuodamas, jis mano ankstyvesniame straipsnyje pasigenda faktų, logikos ir jame net randa prieštaros. Dėl faktų aš galiu tik tiek pasakyti: jų turiu, kiek reikia man apie ką spręsti, o iš Draugo ir kitų šaltinių gerai žinau, kada kas pavartoja *-iniai*. Taigi aš čia, nesileisdamas į platesnes diskusijas, pasitenkinsiu tik bendrais bruožais. Mūsų gyvojoje žmonių kalboje ir geresniuose raštuose, — aš jau iš anksto žinau, kad L. Dambriūnas pasakys tai esant seną pasaką, – priesagos *-inis* budvardžiai daugiausia tėra priklausomybiniai, santykiniai ir iš jų paprastai nelinkstama sudarinėti prieveiksmių su *-iniai*, pvz. *akmeniniai, stikliniai* ir kt. Šios rūšies negausūs prieveiksmiai tėra sudaryti iš būdvardžių su *-inis*, kuriais, be to, dar žymima ir kokybė, pvz. *begalinis*" "be galo, neribotas" ir priev. *begaliniai* "be galo, labai, neribotai", *paviršutinis* "paviršiuje esąs, paviršinis; negilus, lėkštas, paviršutiniškas" ir *paviršutiniai* "paviršutiniškai", *vidutinis* "turintis kokių ypatybių nei daug, nei maža, vidutiniškas" ir *vidutiniai* "vidutiniškai ir kt. Kai kurie laikraštininkai, publicistai ir kt., reikšmėmis nebeskirdami būdvardžių su *-inis* ir *-iškas* (pvz. *karinis* ir *kariškas, kiaulinis* ir *kiauliškas, mokslinis* ir *moksliškas* ir kt.), kartais *-iniai* jau ima vartoti ir vietoj *-iškai*, pvz. *dvasiniai* pavargęs, *juridiniai nepamatuotas* ir kt.; plg. dar *Liet. kalbos gramatika* (Vilnius, 1971, II, 509). Bet tai nėra visuotinis polinkis, visuotinė bendrinės kalbos norma, kuri visiems būtų artima, įtikinama, reikšminga. Apskritai imant, būdvardinės priesagos *-inis* ir *-iškas* bendrinėje kalboje daugelio dar aiškiai skiriamos ar manoma, kad jos skirtinos; pvz. jis rašo *stilistiškai* (ne stilistiniai), viską gerai pagrindžia *moksliškai* (ne mokslininiai), galvoja *logiškai* (ne loginiai) ir tt. Tai bendrinei kalbai ne tik būdinga, bet ir praktiškai naudinga bei tikslinga. Antra vertus, imant vis daugiau vartoti *-iniai* vietoj *-iškai*, neatsižvelgiant į atitinkamų būdvardžių reikšmės skirtumą, pati kalba, tariant stilistiškai, gerokai niveliuojama, blankinama, kitaip pasakytų — susinama. Bet šitokios palaidos vartosenos ne tik nepripažino mūsų didieji kalbininkai (K. Būga, J. Jablonskis, J. Balčikonis...), bet jos neteikia ir daugumsa tiek užsieninių, tiek dabartinių Lietuvos kalbininkų. Štai neseniai pasirodžiusioje gerai paruoštoje kolektyvinėje *Dabartinės lietuvių kalbos žodyno* antrojoje laidoje (Vilnius, 1972), išskyrus vieną kitą pavyzdį (pvz. *begalin'ai, vidutiniai* ir kt.), paprastai šalia būdvardžių su *-inis* nerandame prieveiksmių su *-iniai;* pvz. šalia *dvasinis, esminis, finansinis, fizinis, kūninis, masinis, molinis, protinis, tautinis* nerašoma *dvasiniai, esminiai, finansiniai, fizinis, kūninis, masinis, molinis, protiniai, tautiniai* ir kt., bet šalia to randame: *fiziškai* stiprus, *kūniškai* pavargęs, *protiškai* atsilikęs ir kt. Šalia *atmintinis* "iš atminties sakomas", *atsitiktinis, dalinis, kraštutinis, pagrindinis, paskutinis, paviršutinis, visuotinis* vartojama *atmintinai, atsitiktinai dalinai.* "iš dalies"", *kraštutinai* "kraštutiniškai", *pagrindinai* "iš esmės", *paskutinai* "galutinai", *paviršutinai* "paviršutiniškai", ne *atmintiniai atsitiktiniai, kraštutiniai* ir kt.

Savo laiku (Gimt. Kalboje, 1971, IV, 49-52) L. Dambriūnas net buvo sugalvojęs, kad *-iniai* gali reikšti "arba ypatybę, arba atžvilgį, kuriuo ypatybė vertinama", ir todėl, sako, priev. *tautiniai* reikėtų skirti nuo *tautiškai* ir kt. Dar daugiau: tuo pagrindu jis toliau net formaliai logiškai reikalaute reikalavo, kad šalia *tautinis* tebūtų sakoma *tautiniai*, o šalia *tautiškas* — *tautiškai*, taip pat šalia *paviršutinis, visuotinis* tik *paviršutiniai, visuotiniai*, ne *paviršutinai, visuotinai*. Bet aš savo knygelėje *Ankstyvesnė ir dabartinė lietuvių bendrinės kalbos vartosena* (1971, 38t.) esu nurodęs, kad tokios dirbtinės, tariamai logiškos vartosenos mūsų kalba, net bendrinė, dažnai visai nepažįsta, ji eina savu, kalbiniu, keliu. Ir tokio dirbtinio logiškumo mes nerandame geresniuose mūsų kalbos šaltiniuose, pvz. A. Senno bei A. Salio *Lietuvių rašomosios kalbos žodyne* (nuo raidės *P* vidurio), nei minėtoje DLKŽ antrojoje laidoje ir kt. Tai, galima sakyti, tėra tik vieno L. Dambriūno faktais rimčiau nepagrįsta galvosena. Kad vienas kitas (žurnalistas, publicistas ir kt.) kartais pavartoja prieveiksmius su *-iniai (esminiai, gramatiniai,* ir kt.), gerai žinome, bet tai, kaip minėjau, dar nerodo visuotinės, žmonių šnekamosios ir bendrinės kalbos, polinkio, ir to dar neužtenka bendrinės kalbos normoms nustatyti, kaip kad L. Dambriūnas pageidauja; dabartiniai Lietuvos kalbininkai irgi galvoja visai priešingai.

Visai panašus dalykas yra ir *ant žemės:* to kaip reikiant moksliškai istoriškai neištyręs, L. Dambriūnas prisispyręs tvirtina, kad tai esąs savas, dabar tinkamiausias darinys, ir jo vartoseną nusprendžia gana lengvai: kaip kad sakoma *stale* (stalo viduje) šalia *ant stalo* (stalo paviršiuje), taip nuosekliai, sako, reikia vartoti ir *žemėje* (žemės viduje) šalia *ant žemės* (žemės paviršiuje). Bet, šitaip galvodamas, jis pamiršta arba sąmoningai nutyli, kad *žemė* nėra visai tas pat, kas stalas, ir todėl tiek mūsų senųjų raštų, tiek dabartinėje kalboje vietininkas *žemėje* dažnai suprantamas ne kaip "žemės viduje", panašiai kaip *stale*, bet kaip "žemės paviršiuje, žemės plokštumoje, žemės erdvėje ar pn.", ir todėl jis iš dalies ne tik senovinių ir vėlesnių raštų, bet gana plačiai vartojamas ir dabartinėje žmonių kalboje; tai jau nurodyta J. Jablonskio ir kitų kalbininkų. Taigi L. Dambriūno mėginimas žūtbūt apginti *ant žemės* vietoj *žemėje* neva moderniu struktūriniu būdu kaip reikiant nejtikina ne tik kalbininkų, — tai tinkamai yra paaiškinęs A. Salys savo minėtame straipsnyje, — bet ir pačių dvasininkų; pvz. Lietuvoje išleistame *Apeigyne* bei *Liturginiame maldyne* ir šiame krašte pasirodžiusiame *Mažajame Romos mišiole* rašoma: *kaip danguje, taip ir žemėje, teikėsi turėti žemėje namą, tegu jį Viešpats laimina žemėje* ir tt.

Savo tariamu logiškumu L. Dambriūnas iš dalies primena prel. A. Dambrauską-Jakštą, kuris pvz. buvo užsipuolęs J. Jablonskį dėl prieveiksmio *nieku būdu* "nelogiškumo": jis tvirtino, kad šalia įnag. *nieku būdu* turėtų būti ir vard. **niekas būdas*, o jei to nėra, tai ir šis prieveiksmis esąs netikęs. Vėliau K. Būga įrodė, kad priev. *nieku būdu* yra visai taisyklingas, jau nuo seniau vartojamas, ir tuo būdu J. Jablonskis buvo pateisintas.

Pagaliau L. Dambriūnas cituoja iš vieno Lietuvoje išleisto žodyno prietaro apibrėžimą, ir jį paskui taiko kalbininkams, kurie nesutinka su jo galvojimu. Tam reikalui aš galiu dar pacituoti anglišką šio žodžio supratimą: Superstition is a belief founded on irrational feelings, especially of fear, and marked by a trust in or reverence foi charms, omens, signs the supernatural, etc.; any unreasonable belief or impression. Aš nepažįstu nei vieno rimtesnio kalbininko, kuris tikėtų tokiais prietarais arba bent jais vadovautųsi savo kalbiniame darbe. Priešingai, pagal L. Dambriūno cituotąjį apibrėžimą (prietaras yra "neteisinga, niekuo nepagrįsta, tapusi įprastine pažiūra į ką nors"), apsukus lazdą kitu galu, galėtų kai kam atrodyti, kad jis pats iš dalies serga "loginiais" kalbos prietarais, ieškodamas jų ten, kur jų visai nėra. Pvz. savo 1953 m. Aiduose paskelbtame straipsnyje *Kunigas* ir *dvasininkas* (V, 215-223) aš, remdamasis įvairiais gausiais duomenimis, esu įrodinėjęs, kad *dvasininkas* tiek darybos, tiek reikšmės atžvilgiu yra visai gerai sudarytas, panašiai kaip *karininkas, menininkas* ir kt., ir todėl gali būti pateisinamas šalia *dvasiškio*, bet jis, visa tai nutylėdamas, vis dėlto tvirtina, kad lig šiol dar niekas nejrodęs, kad *dvasininkas* esąs tikrai geras žodis arba bent geresnis už *dvasiškį*, ir todėl jis toliau *dvasininku* tenorėtų jakštiškai vadinti tik spiritistą. Taip pat pagal anglų prancūzų *nation* jis norėtų ir Jungtines *Tautas* (United Nations) vadinti *Jungtinėmis Valstybėmis* (žr. Gimt. Kalba, 1966, II, 20). Lig šiol *nation* mūsų tebuvo verčiama *tauta*, nors dabar *tautą* Lietuvoje savotiškai mėginama skirti nuo *nacijos*. Anglų *nation* visų pirma yra "the people under one government", o *state*— "an independent nation". Bet pvz. rytinė Vokietija, kuri iš tikrųjų priklauso nuo Maskvos, dabar, rodos, bus priimta į Jungtines Tautas, tačiau dėl to ji, kaip ir Gudija ar Ukraina, nepasidarys visiškai nepriklausoma.

Apskritai imant, L. Dambriūno kalbininkų atakavimai nieko lig šiol nėra pozityviai išsprendę, ir tik be reikalo klaidina tą pačią visuomenę, kurią jis pastaruoju laiku taip atkakliai ėmė ginti; juo labiau jis tuo neįtikina ir daugumos kalbininkų.

P. S.

Scena iš G. Puccini "Bohemos" Chicagoje. Kairėje — Adolphe J. Zielinski (Alcindoro) ir centre — Dalia Kučėnienė (Musetta). Nuotr. V. Noreikos

Antikomentarai

PRANAS VISVYDAS

"Nusipirksiu dviratį ir pasieksiu akiratį" — juokaudamas pasakydavo mano artimas draugas Remigijus Pivoriūnas. Tačiau jam nebuvo lemta nusipirkti stebuklingo dviračio. Remigijaus orfėjiška žvaigždė Dainų kaime švietė labai trumpai. Šiltinės pakirstas, Remigijus mirė vokiečių okupacijos metu.

Šiandien akiračių siekti nereikia: juos galima be didelio vargo (gerokai pavėluotus) įsigyti pas kalifornietį knygų platintoją Vacį Prižgintą. Niekad nemačiau taip gražiai išrikiuotos periodikos, kaip tie "Akiračiai" ant Vacio stalo. Visi iš eilės, lyg fortepijono klavišai: birželio, liepos, rugpiūčio, rugsėjo, spalio numeriai. Tik imk, mokėk skatikus ir skaityk, klausydamas harmoningų faktų skambėjimo.

•

Faktai... faktai... konkretūs įvykiai... Niekas taip nesigarsina faktų gynimu, kaip minėti "Akiračiai". Net antraštėje, po kalavijuoto kario emblema, šauniai įrašyta: Atviro žodžio mėnraštis.

Už atvirybę keliu poezijoje taurę!

Spalio numeryje V. Rastenis drūtame rašinyje "Pabėgimų kultas ir politinė sunka" bara iš Lietuvos pabėgusį adv. Z. Butkų dėl konkrečių faktų nutylėjimo spaudos konferencijoje. Ir bara ne bet kaip, o tiesiog prokurorišku stiliumi, kibdamas prie kiekvienos "bendrybės". V. Rastenis rašo: ..."jis galėtų duoti konkrečių iškarpų iš savo asmeninės patirties, kiek tai įmanoma pasakoti neįveliant į bėdą nekaltų žmonių. Bet jis — ar tai savo užsimojimu, ar globėjų taip paskatintas — neiškenčia nekalbėjęs visų ar bent daugumos lietuvių vardu. Čia jis ir tampa nebepatikimu".

Nebepatikimu!? Ar ne per stipriai pasakyta? Juk tai apkaltinimas.

O kuo gi remiasi faktų gynėjas V. Rastenis, papunkčiui narpliodamas ir diskredituodamas Z. Butkaus atsakymus? Suprantama, jis remiasi "konkrečiausia" informacija, kurią jam kartkartėmis yra suteikęs. "vienas kitas asmuo", "vienas kauniet'is", "vienas Lietuvos lietuvis", "daugelis liudininkų" ir pan.

Nesu kalbininkas. Todėl pasitikrindamas "Lietuvių kalbos gramatikoje" skaitau: "... neapibrėžiamieji įvardžiai (vienas, vienas kitas, tūlas...) apytikriai, apskritai arba labai bendru santykiu nurodo daiktus ar jų ypatybes, daiktų kiekį, priklausymą kam ir palieka juos neapibrėžtus ir nežinomus". Tad V. Rastenio teisybė yra kilusi iš nežinomų, neapibrėžtų autoritetų. Blogiausia, kad V. Rastenis nutyli pavardes ir tų, kurie itin palankiai yra pasisakę apie dabartinę tvarką Lietuvoje. Juk niekas jų dėl to nešaudys.

Šiuo atveju Z. Butkaus, kaip konkretaus pabėgėlio, liudijimai, ant realybės svarstyklių sveria daugiau, negu tie V. Rastenio "vienas, vienas kitas, daugelis".

•

Įsitikinau, kad geriau žaisti įspūdžiais, negu faktais.

Pavyzdžiui, žvilgterėjęs į diplomatų kambarį, pasijuntu žiūrįs į Piero della Francesca paveikslą "Plakimas". Ir čia, ir ten rimti džentelmenai stovi ir nieko neveikia, įrėminti perspektyvos avanscenoje.

O gal ką nors ypatingo mąsto? Juk ten, tolumoje, budelia' plaka nekaltą žmogų... Koks kontrastas — plakimas ir diplomatų ramybė.

•

Neseniai įsivėliau į keistą avariją.

Parduotuvėje, nenorėdamas savęs jaudinti erotiniu šlamštu (kaip dera rimtam žmogui), pasiryžau praeiti pro populiarių seks žurnalų lentynas užsimerkęs. Suprantama, žygiuodamas jauste jaučiau viršelių šilkinę trauką. Bet ryžtas stūmė mane į priekį. Ėjau it karalius Edipas.

Staiga: Oh boy!. Kaktomuša susidūriau su petingu vyru, kuris vartė naujausią Playboy.

"Pardon me", pasakiau. Vyras, perbraukęs mane įtariu žvilgsniu, pasakė: "Man, o man... You better keep your eyes open, if you can".

•

Man patinka skaistūs Jeronimo Bosch nuogaliai, įamžinti tapybos triptike "Žemiškų malonumų sodas". Juos neseniai apdainavo Lietuvos poetas Sigitas Geda savo nuostabioj knygoj "26 rudens ir vasaros giesmės".

Vilniaus brontozaurams nepatiko Sigito giesmių neliaudiška gelmė. Jie kritikuodami puolė Sigitą, šaipėsi parodijose. Pasirodo, jų smegenų kūbatūra per ankšta ir jie negali suprasti skaisčiųjų nuogalių simbolinės prasmės — gamtiškos nekaltybės. Tam reikia ypatingo žmogiškumo. Tam reikia dvasios.

"Shame on you!" — brontozaurams parakytų Amerikos mokyklų vaikai, sužinoję apie jų atsilikimą meno reikaluose.

Cituoju akademiką Kostą Korsaką: "Vos mirus V. Mykolaičiui-Putinui, užsienio emigrantinėje spaudoje ėmė kartkartėmis rodytis publikacijų, siekiančių kvestionuoti rašytojo idėjinio apsisprendimo nuoširdumą bei autentiškumą. Pasirodė net atvirų falsifikatų, priskiriamų jo plunksnai. Visi, kas gerbia Vinco

(Nukelta į 7 pusl.)

KOSTAS BUTKUS
Tel. PR 8-2781 (778-2781)
LANGAI, DURYS,
STOGELIAI, RINOS,
APKALIMAI (Siding)

IŠ MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida
Galima pirkt dalimis ir išmokėtinai
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western — Tel. GR 6-1421

SOLEMN NOVENA
to
ST. JUDE
"Patron of Hopeless or Difficult Cases"
February 17th thru February 25th
2:00 P.M. (3:00 P.M. Sunday)
5:30 P.M. (Omitted Sunday)
8:00 P.M.
Reverend William Hogan, C.P.
Novena Speaker
Rev. Patrick Shannon, C.M.F.
Novena Director
NATIONAL SHRINE OF ST. JUDE
CLARETIAN FATHERS
3200 East 91st Street, Chicago, Illinois
Illinois Central "South Chicago" train to 91st Street and walk a half block east. Or take U. S. 41 to 91st Street and turn west.

Phílomena sako...

Taupymas yra šeimos pareiga
Įvairūs skelbimai masina visą
šeimą pirkti ką nors naujo. Bet
jei norite isigyti namą, turėti
pakankamai lėšų vaikų mokslui
ar senatvei, laikas yra dabar
pradėti taupyti

Pinigai, taupomi Chicagos Taupymo ir Skolinimo Bendrovės bet kokiame skyriuje, yra Federalinės valdžios apdrausti iki $20.000.00

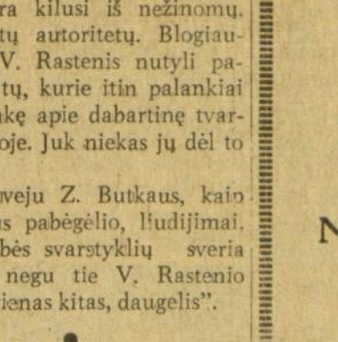
PHILOMENA D. PAKEL
president

CHICAGO ★★★★
savings and loan association
6245 south western avenue 476-7575

Nauji leidiniai

• *THE VIOLATIONS OF HUMAN RIGHTS IN SOVIET OCCUPIED LITHUANIA.* A Report for 1972. Prepared by Lithuanian American Community Inc. February 16, 1973.

Tai gerai apgalvoto, suplanuoto ir laiku įvykdomo Lietuvių Bendruomenės be galo svarbaus žygio antrasis žingsnis. Pirmasis buvo žengtas pernai, išleidžiant analogišką leidinį anglų kalba A Report for 1971. Šių metų Report dar net dvidešimčia puslapių (88 psl.) didesnis už pernykštį. Gražus leidinio sutvarkymas, švari spauda daro šį leidinį itin patraukliu. Jo išleidimas kaip tik Vasario 16tos galėtume sakyti, išvakarėse yra be galo prasmingas ir įvairiausiose susidariusiose progose labai ir labai naudingas. Šventės iškilmėse ir šiaip kasdieniniuose mūsų susitikimuose su įvairių sluoksnių amerikiečiais bei kanadiečiais įterpti į jų rankas šitokį leidinį nėra nei savęs, nei jų pačių koks nors prastuoliškas nupiginimas. Jį galime rodyti kiekvienam, nerausdami, o atvirkščiai — didžiuodamiesi, jog sugebame šios rūšies medžiagą paruošti ir atspausdinti taip, jog ji liudija ne vien tik liečiamų problemų rimtumą, bet ir žmonių, kurie jomis rūpinasi, aukštą politinį, visuomeninį ir kultūrinį subrendimą. Tai ne kokia elgetiška bandančio angliškai rašyti ir kalbėti mažaraščio atkištinė brošiūrėlė, bet tiesiog profesionaliai šios rūšies darbe ir metodą išstudijavusių puikus susibaudėliškos talkos rezultatas.

Atrodo, kad tikrai turėtų dabar rausti visi tie, kurie norėtų, kad šio krašto Lietuvių Bendruomenė užsiimtų tik grynai kultūrine ir lituanistinio švietimo veikla. Štai čia ir kyla baugus, be teigiamo atsakymo klausimas: ar kas nors mūsuose, be Lietuvių Bendruomenės, dar galėtų šiandien paruošti panašaus lygio šios rūšies leidinius? O vis dėlto išeinantys leidiniai yra juk labai akivaizdi nuoroda, kur mūsuose kaupiasi tokiam darbui pajėgus, organizuotas, aukštą šios srities lygį pasiekęs, šviesiai lietuvius reprezentuojąs ir šiame krašte lyg žuvis vandeny besijaučiąs dinamiškų darbininkų būrys.

Štai to faktais ir šaltiniais pagrįsto leidinio pagrindiniai skyriai ir temos:

I. THE DENIAL OF SELFDETERMINATION: Background; Self-Immolation as National Protest. National Demonstrations in Vilnius; The Discrimination of Lithuanian Communities Outside Lithuania; The Case of Liudvikas Simutis.

II. THE VIOLATION OR RELIGIOUS FREEDOM: The Legal Framework for the Suppression of Religion; The Threat to the Survival of the Catholic Church; Documents on Violation of Freedom of Religion and Conscience; The Reaction of Pope Paul VI and U.S. Catholics to Religious Suppression in Lithuania.

III THE DENIAL OF THE RIGHTS TO DISSENT AND TO EMIGRATE: The Fate of Political Dissenters; Lithuanian Political Prisoners; Emigration and Defections.

Leidinys gaunamas adresu: Lithuanian American Community, Inc., 405 Leon Avenue, Delran, New Jersey 08075, USA arba pas Br. Nainį, 6804 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. 1 egz. kaina 2 dol.

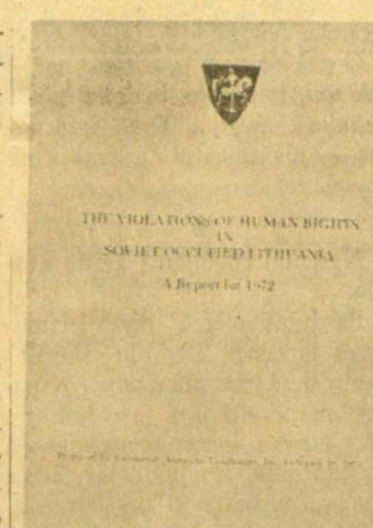

Lietuvių Bendruomenės Vasario 16-tos proga parengto leidinio viršelis.

• *Jurgis Gliauda, SUNKIAUSIU KELIU.* Romanas. Išleido Dr. Kazio Griniaus fondas 1973 m. Aplankas dail. Broniaus Murino. Spaudė M. Morkūno spaustuvė, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636. Leidinys kietais viršeliais, 251 psl., kaina $5.00.

Tai nauja Jurgio Gliaudos knyga. Ji visai panašaus pobūdžio, kaip ir ankstesnė "Agonija", vaizdavusi Lietuvos nepriklausomybės paskutines dienas. "Sunkiausiu keliu" irgi yra istorinių įvykių romanas, kurio personažai yra žinomi valstybininkai ir šiaip žinomi žmonės. Ne vienas iš jų dar tebėra gyvas ir šiandien. Romane vaizduojamos pirmutinės ir pačios sunkiausios nepriklausomos Lietuvos dienos. Skaitytojui anie įvykiai ir anų likiminių dienų formuotojai žmonės romane bus nemažiau įdomūs ir intriguojantys negu ankstesnės "Agonijos" puslapiai.

Be kita ko, knygos aplanko paraštėje sakoma: "Veikale regime 1918 — 1919 metų vokiečių okupacijos suirutę, Vilniaus praradimą, laikinosios sostinės Kaune įsteigimą, valstybinės veiklos apraiškas, demokratinės santvarkos pirmuosius daigus. Mykolas Sleževičius dirbo garbingiausio mūsų tautos periodo centre. Autorius piešia didingą jo portretą, kuriame matome valstybininką idealistą ir kasdieninį žmogų. Jis drąsiai žengia sunkiausio kelio labirintais į lietuvių tautos pergalę. M. Sleževičiaus veiklos pavyzdys dar labiau išryškėja šių dienų mūsų tautos nelaimėse."

Jurgio Gliaudos romano viršelis, pieštas Broniaus Murino

• *Aloyzas Baronas, VĖJAS LEKIA LYGUMA.* Romanas. Antroji papildyta laida. Išleido Lietuvos atgimimo sąjūdis 1973 m. Viršelis Kazio Veselkos. Antrosios laidos mecenatai: Ona ir Valerijonas Šimkai. Leidinys 188 psl., kaina $4.00, gaunamas ir "Drauge".

Išeivijos knygų leidybos istorijoje labai reti faktai, kad tą ar kitą grožinės literatūros knygą reikėtų leisti dar ir antrąja laida. 1971 metais išleistas Aloyzo Barono partizaniškos temos romanas "Vėjas lekia lyguma" štai po poros metų pakartotas ir antrąja laida.

Romanas visu savo pobūdžiu buvo skirtas jaunimui. Šitos jo paskirties daugiau ar mažiau paisant ar nepaisant, savo laiku mūsų periodinėje spaudoje net buvo užtelėjęs spalvingas nuomonėmis pasikeitimas, kurin neiškentė neįsitraukęs ir pats autorius. Dinamiškais nuotykiais ir laisvės kovų idėja pagrįsta knyga, o taipgi gyvas nuomonėmis pasikeitimas apie ją spaudoje lėmė tai, kad pirmoji romano laida buvo išpirkta. Šitai davė progos autoriui knygos puslapius dar kartą pakoreguoti ir ir pakartotinai pateikti skaitytojui. Romano įvykių eigoje šį kartą turinyje regimas net ir visai naujas skyrelis "Tylinčios moterys". Reikia tikėtis, kad skaitytojų netruks ir šiai antrajai, gyvai parašyto, romano laidai.

Aloyzo Barono romano "Vėjas lekia lyguma" antros laidos viršelis, pieštas Kazio Veselkos.

• *Juozas Eretas, DVI GENERACIJOS MŪSŲ KRIKŠČIONIŠKOSIOS KULTŪROS TARNYBOJE.* Lietuvių katalikų mokslo akademija. Atspaudas iš L. K. M. Akademijos Suvažiavimo Darbų VII tomo, 3-54 psl. Roma, 1972. Tai puiki sociologinė studija, temos rėmuose duodanti skersinį piūvį laikotarpio nuo "Tėvynės Sargo" įsteigimo (1896) iki "Naujosios Romuvos" pasirodymo (1931). studija pradedama žodžiu apie generacijas aplamai, o paskui jau kalbama apie pirmąją kartą, apie atsiplėšimą nuo Rytų, apie "Tėvynės Sargą" ir "Draugiją" ir apie žmones šių žurnalų aplinkoje. Antrajai kartai skirtuose puslapiuose jau ryškinamas tikrasis posūkis į Vakarus nuo Voronežo sąjūdžio (1917) iki "Naujosios Romuvos" įsteigimo. Čia vėl įžvalgi ir spalvinga šio laikotarpio žmonių ir jų atliktų darbų reikšmės analizė.

• *ATEITIS, 1972 m. Nr. 6.* Lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas. Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius kun. Jonas Staškevičius, 941 Dundas St., W., Toronto 3, Ont., Canada. Administratorius Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629. Leidžia Moksleivių ateitininkų sąjunga. Prenumerata metams JAV ir Kanadoj $7.00, susipažinimui prenumerata $5.00, garbės prenumerata $15.00, visur kitur laisvajam pasauly $5.00.

Šiame numeryje apie Jacques Maritainą rašo Linas Sidrys, o apie meilę be interesų kun. Hermanas Šulcas. Informuojama apie Toronte įvykusią Baltistikos konferenciją. Džiugu, kad "Ateitis" viltingai augina visą būrį jaunų grožinio rašto puoselėtojų. Va ir šiam numeriui savo poezijos duoda Aldona Zailskaitė, Linas Mikulionis, Asta Dabrilaitė, Laima Pauliukonytė, spausdinama Aloyzo Pakalniškio apybraiža "Miesto centre", linksmai svarstomas klausimas: ar yra praraja tarp moksleivių ir sendraugių? Numeris iliustruotas V. Pranaičio ir J. Staškaus piešiniais bei V. Kauliaus, V. Pranaičio, A. Zailskaitės, J. Laukaičio ir A. Kuolo nuotraukomis.

•*VARSNOS, 1972 m. lapkričio — gruodžio mėn. Nr. 11-12.* Lenkijos lietuvių mokslo ir kultūros mėnraštis. Redaguoja redakcinė kolegija. Redakcijos ir administracijos adresas: "Varsnos", ul. Wiejska 16-16, Warszawa, Poland. Metinė prenumerata 48 zlotai.

Jau į antrus m. žengiantis, šis Lenkijos lietuvių kultūros žurnalas su kiekvienu nauju numeriu tiek turinio, tiek estetinės išvaizdos prasme vis tobulėja. Visais šiais atžvilgiais čia minimas naujausias numeris daro itin malonų įspūdį. Jame prof. dr. Algirdas J. Greimas rašo folkloro rėmuose apie Gediminą ir Geležinį vilką. J. Vaina paskelbia surinktų atsiminimų pluoštą apie Seinų vyskupą, poetą Antaną Baranauską. Skaitytojas supažindinamas su vokiškai rašančia poete Gustaite, Juozas Kėkštas pažeria atsiminimų iš susitikimų su lenkų rašytoju Vladislovu Bronievskiu. Rašoma apie Clevelando Grandinėlę ir jos viešnagę Europoje ir kt.

• *Janina Narūnė, TRYS IR VIENA.* Jaunystės atsiminimai. Chicagos lietuvių literatūros draugijos leidinys, 1972 m., 171 psl.

Lengvu stiliumi parašytos Gabrielės Petkevičiūtės, Balio Sruogos, Jurgio Savickio, Juozo Balčiūno - Švaisto biografinės apybraižos, į kurias įvesta gausiai atsiminimų iš mokymosi laikų, pavaizduojant ir anų laikų lietuviškosios visuomenės gyvenimą bei Lietuvos atsikūrimo laikotarpį. Su minėtais mūsų rašytojais autorė bendravo, besimokydama Panevėžyje. Autorės žinios dar papildytos jos vyro inž. P. Narutavičiaus atsiminimais. Lengva veikalo slinktis, paskirstymas į nedidelius skyrelius, ryškus šriftas daro šį leidinį labiau patrauklų jaunimui, ypač, kad ir aprašomųjų asmenų aptarimai daugiausia liečia gimnazistavimo ir studentavimo laikotarpį, nors duodama žinių ir apie tolimesnį jų gyvenimą, literatūrinį bei valstybinį, visuomeninį reiškimąsi.

Knyga iliustruota, vietomis įvesti dialoginiai posmai, kas leidinį dar daugiau pagyvina. J. Narūnė yra autorė keliolikos leidinių, daugiausia skirtų jaunimui *(jp).*

ATSIŲSTA PAMINĖTI

• *EGLUTĖ, 1973 m. sausio mėn.* Vienintelis lietuviškas laikraštėlis vaikams išeivijoje. Redakciją sudaro: ses. Ona Mikailaitė, Elena Juknevičienė ir Danguolė Sadūnaitė. Administruoja Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Metinė prenumerata $5.00. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

Gausiai piešiniais iliustruotas, eilėraščių, apsakymėlių, žodynėlių, galvosūkių ir kt. kupinas žurnaliukas. "Eglutės" puslapiuos rašo ne vien tik patys jauniausieji, bet ir žinomi mūsų vaikų literatūros kūrėjai: Aloyzas Baronas, Ritonė Jotvingytė, Danutė Lipčiūtė, Romualdas Kisielius ir kt. "Eglutės" puslapius savo piešiniais puošia šie mūsų dailininkai: A. Trinkūnas, P. Jurkus, Z. Sodeikienė, J. Kiburas, J. Paukštienė ir A. Sutkuvienė.

• *VILTIS, Volume 31, No 5. Jan. — Feb. 1973.* A Folklore Magazine. Anglų kalba leidžiamas tarptautinis folkloristikos žurnalas. Kiekviename numeryje vis ko nors būna ir apie lietuvių liaudies dainas, tautinius šokius, tautodailę ir pan. Žurnalą redaguoja ir leidžia V. F. Beliajus, P. O. Box 1226, Denver, Colorado 80201. Metinė prenumerata $5.00, pavienio numerio kaina $1.00.

• *MŪSŲ ŽINIOS, 1973 m. vasario mėn. 4 d. Nr. 3 (25).* Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Tai gražus leidinys tiek medžiagos atrinkime, tiek estetine išore, gyvai atvaizduojąs visą tą dinamišką visuomeninę ir kultūrinę Chicagos lietuvių veiklą, tampriai susietą su lietuviais jėzuitais ir jų globoje esančiu Jaunimo centru.

• *SKAUTŲ AIDAS, 1972 m. gruodžio mėn. Nr. 10.* Lietuvių skautų mėnesinis žurnalas. Leidžia LSS Tarybos Pirmija. Vyr. redaktorius — J. Toliušis, 7220 S. California Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja A. Orentas, 6840 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata $5.00.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

...paveikslų rėmai ... paveikslams ... skelbimams rėmai ... metalo ... rėmai
400 So. Oakley Ave. Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PRospect 6-8998

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines & Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6% — Mokamas už dviejų ... certifikatų sąskaitas. Minimum $5,000.00
INSURED
5% — Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. ... ANTRAD. ir PENKTAD. ...

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki $20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

5% All accounts compounded daily — Passook Savings paid quarterlly

6% 2 Years Savings Certificates (Minimum $5.000)

JEI JŪS NORITE SIŲSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
Affiliated with PODAROGIFTS, INC.

Priima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminėms. Papildomų žinių teiraukitės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar betkuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	467-6465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
Farmingdale, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	385-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8800
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-0306
Utica, N. Y. — 963 Bleeker Street	732-7476

Kultūrinė kronika

Lietuvių ir amerikiečių jury Čiurlionio galerijos parodoje

Vasario 16 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaromai plačios apimties lietuvių dailininkų parodai prisiųstus darbus atrenka tokia mūsų dailininkų jury komisija: Jonas Neimanas, Henrikas Blyskis ir Jurgis Daugvila, Čiurlionio galerijos direkcijos atstovas.

Premijuotiniems darbams atrinkimo komisijoj yra du žymūs amerikiečių dailės gyvenimo atstovai: Chicagos Šių dienų meno muziejaus direktorius Stv. Prokopoff ir visos eilės meno klausimais knygų autorius ir "Daily News" dienraščio nuomonės apie dailę formuotojas, nuolatinis čia vykstančių parodu vertintojas, recenzentas Franz Schulze. Be jų, premijų komisijon įeina ir niujorkietė dail. Aleksandra Kašubienė.

Amerikiečių simfoninis koncertas Vilniuje

San Francisco simfoninis orkestras, vadovaujamas Seiji Ozawa, drauge su pianistu Andre Watts birželio 8 d. išvyksta 16 dienų koncertinei kelionei už geležinės uždangos. Koncertuos 12 kartų. Šio amerikiečių simfoninio orkestro koncertai bus ir Vilniuje, Maskvoje.

Pažymėtina, kad paskutinis kartas, kada amerikiečių simfoninis orkestras koncertavo už geležinės uždangos, buvo 1965 metais Clevelando simf. orkestro išvyka. Kita amerikiečių grupė — Fifth Dimension, populiarios programos pildytojai, — bal. 3 — 30 d. koncertuos Turkijoj, Rumunijoj, Lenkijoj, Čekoslovakijoj.

Rubinsteinas apie savo jaunystę

Pianistas Arthur Rubinstein, kuris sausio 28 d. jau atšventė 87 gimtadienį, parašė atsiminimus apie savo jaunystę. Jie balandžio mėnesį bus išleisti A. Knopf leidyklos. Veikalo pavadinimas: "My Young Years". Čia jis nupasakoja pradžioje gana lengvabūdišką savo jaunystę, savo pirmuosius koncertus ir susitikimus su garsiais muzikais bei karališkų šeimų nariais. Jis buvo gimęs Lenkijoj. Šį veikalą Book of the Month klubas parinko savo nariams birželio mėnesiui.

Latviai recenzuoja Aloyzą Baroną

Latvių laikraštis "Laiks", einąs du kartu per savaitę, Brooklyne, N. Y. sausio 17 d. įsidėjo *Aloyzo Barono* novelių rinkinio latviškai *"Seli un Pēdas"* recenziją. Recenzentas prof. Edgars Andersons rinkinį vertina palankiai.

Rašytojui Kuzmickiui 60 m.

Rašytojas kun. Jonas Kuzmickis, žinomas ir savo slapyvardžiu J. Gailius, vasario 18 d. sulaukia 60 m. sukakties. Baigęs teologines studijas Vyt. D. universitete, kunigu įšventintas 1936 m., dar gilinosi literatūros ir pedagogikos moksluose Filosofijos skyriuje. Vysk. Valančiaus liaudies universitete dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą, vėliau tuos pačius dalykus dėstė Alytaus ir Merkinės vid. mokyklose bei tremtyje. Apsigyvenęs Bradforde, Anglijoje, ten įkūrė vargo mokyklą, suorganizavo lietuvių par. bendruomenę. Rašė daugelyje lietuviškų periodinių leidinių. Įsteigė ir redagavo literatūrinį žurnalą jaunimui Žibintą. Atskirais leidiniais yra išėjusių keliolika jo religinių ir daliosios literatūros knygų.

MIRĖ DAINŲ KOMPOZITORIUS

Kompozitorius A. Razaf mirė inkstų liga Los Angeles mieste, sulaukęs 77 m. Jis buvo sukūręs apie 1,000 dainų melodijų.

Poetė Ono Miciūtė, eidama šeštą dešimt ketvirtuosius metus, vasario 2 d. mirė Vilniuje. Ji buvo viena iš tų retų Vilniaus krašto mūsų literatų, kurie laikotarpyje tarp dviejų pasaulinių karų ir kietoje lenkų okupacijoje brendo Vilniuje, palaikydami lietuvių grožinės literatūros tradiciją gyvą ir okupuotoje Vilnijoje. Pirmasis jos eilėraščių rinkinys "Liepsnai pelkės" išėjo 1938 m. Vėliau parašė nemažai knygų vaikams. Paskutinės jos Vilniuje išleistos knygos yra poezijos rinktinė "Slėnių paukščiai" (1971) ir prozos knyga apie vaikystės metus "Pirmoji šakelė" (1972).

Naujas įtaisas patikrinti, ar žmogus dar gyvas

New Yorko medicinos kolegijos smegenų tyrimo laboratorijos direktorius E. Roy John ir elektros inžinierius R. Laupheimer patentavo naują išradimą — įtaisą, kuris jautrus nustatyti, ar žmogaus smegenyse yra elektrinių bangų ir tuo būdu nuspręsti, ar jis dar yra gyvas. Dabar žmogaus gyvybė sprendžiama iš to, ar yra širdies plakimas ir alsavimas, bet pastebėta, kad, net toms dviems funkcijoms esant sunkiai pagaunamoms, gyvybė dar gali būti. Įvairios medikų grupės dabar kelia balsą, kad gyvybės buvimas žmoguje būtų tiksliau nustatomas, naudojant įtaisą, parodantį, ar yra smegenų elektrinės bangos. procesą — pirma purkštuvu, o tada skalbti. Tikrai pasiseks.

Psichologai ir psichiatrai beprotnamy

Penki vyrai ir trys moterys, kurių tarpe buvo trys psichologai, vienas vaikų gydytojas, vienas psichiatras, vienas dailininkas ir viena šeimininkė, visi tikrai sveiki asmenys, ryžosi ištirti, kiek yra psichiatrinėse ligoninėse galimumo susekti, kas tikrai psichiškai nesveikas, kas sveikas. Jie nuvyko į New Yorko, Californijos, Pensylvanijos, Oregono ir Delaware ligonines ir pasidavė kaip pacientai, skųsdamiesi, kad jie neva girdi galvoje skambant žodžius, kaip "tuščias, beprasmis", sugestionuojančius, kad jų gyvenimas beprasmis.

Apie save jie davė teisingas žinias, išskyrus pačius savo vardus. Net vienuolikoje ligoninių tiems pseudo-pacientams nustatyta diagnozė: schizofrenija, o dvyliktoje jie rasti maniakiškame depresijos stovyje. O jie buvo visiškai sveiki. Įdomiausia, kad jie apie tuos girdimus balsus kalbėjo tik kol buvo priimti į ligoninę, o paskiau jie paneigė, kad ką nors netikslaus girdi, ir stengėsi mediciniška personalą įtikinti, kad jie visai sveiki, tamonologais, garsiais girtais šūkavimais ar freudiškais įžvelgimais.

Režisieriaus Ozu "TOKYO STORY" yra ekskursija į skirtingos kultūros minties klodus. Jeigu tik mes esame pakankamai smalsūs ir imlūs, tai patiriame ir išgyvename visai skirtingo ir nemenko filmo visus puikiuosius niuansus. O jeigu neįsijausime, tai atrodys, kad čia tik daug kalbama ir nieko daugiau. Vis dėlto kaip sykį Hemingway yra pasakęs: Ne tai, ką jie kalba, turite įsiklausyti, bet tai, ko jie nekalba.

Filmas vertas dėmesio visai šeimai — geriems ir abejingiems vaikams, įvertintiems ir apleistiems tėvams.

Filmų įvairumai

Tokijo istorija

STASĖ SEMĖNIENĖ

"TOKYO STORY", vieno pačių stipriausių japonų režisieriaus Yasujiro Ozu 1952 m. pastatytas ir vakariečių pripažintas, klasiškas filmas, Chicagoje nepasirodė per dvidešimtį metų. Mes šnekame taip primestinai apie filmų "klasikus", kad net kiek graudu darosi, atrandant vieną jų, užmestą kažkur net 20 metų. Filmas laimėjo vakariečių kritikų įvertinimą tik beveik 10 metų po režisieriaus mirties. Kai pagaliau, praeitais metais filmas pasirodė viename teatre, tai jis čia vos išsilaikė vieną savaitę ir vėl kažkur dingo.

Dabar vėl sugrįžo ir antra savaitė eina Three Penny Cinema teatre, 2424 N. Lincoln, Chicagoj.

Ozu filmai yra labai tvirtai pagrįsti japonų tradicija ir papročiais. Juose daugiausia svarbos yra duodama jautriems žodžiams, mostams ir akimirkoms; Ozu niekad balsiai nešaukia. Kad įvertintų jo darbą ir pasidžiaugtų juo (o, gal būt, kad tik suprastų), stebėtojai turi viską atidžiai ne tik sekti, bet ir gerai įsiklausyti ir net įsijausti.

Režisieriaus Ozu "TOKIJO ISTORIJA" vysto pasakojimą labai paprastai ir universaliai, koks ir yra pats gyvenimas. Tai filmas apie keletą įprastų dienų kelių paprastų žmonių gyvenime. O tada ir apie nenumatytą vieno iš jų mirtį.

Visą pasakojimą galima susumuoti keliais žodžiais. Viena pagyvenusi pora iškeliauja traukiniu ilgon kelionėn į Tokiją aplankyti savo vaikų. Per savaitę ar 10 dienų jie traktuojami mandagiai, bet ir su tam tikru abejingumu. Gyvenimas didmiesty skubiai lekia, ir ne visada randama laiko ir reikiamo dėmesio seniems tėvams ir jų provincijos įpročiams. Motina suserga, grįždama namo traukiniu. Vaikai, išskyrus vieną, susirenka apie ją, kai ji miršta.

Savaime aišku, didžiai liūdima ir jaučiama užuojauta senam tėvui. Tačiau gyvenimas eina savo keliu. Vaikai buvo abejingi savo tėvams gyvenime. Motinai mirus, jie kalba gailėdamies, kad nepadarė nieko daugiau, jai gyvai esant. O tačiau viena dukterų, jau tiesia pirštus į josios nuosavybę. Ir tuoj po laidotuvių visi grįžta į miestą, palikdami tėvą vieną savo likimui.

Daugiausia širdies parodo tėvui ne kraujo giminė, o marti, mirusio sūnaus žmona. Ji šilčiausiai priėmė juos ir Tokijo viešnagėje.

Tokijo istorija slenka pamažu, turint minty Vakarų standartus, ir tenka susikaupti ir parodyti daugiau kantrybės, visą ją sekant. Ozu režisūroje atrodo, lyg charakteriai gyvena savo gyvenimu, visai nepastebėdami, jog yra sukamas filmas. Ir taip mes susipažįstame su jais palaipsniui, pradedame pastebėti asmeniškas charakteristikas ir suprasti smulkių mostų ir ramių pastabų prasmę.

"Tokijo istorija" yra gili šeimos meilės ir neapykantos studija, tačiau pagrįsta rytietiška gyvenimo samprata. Ozu vaizduojama šeima nepasižymi jokiais ilgais

Gydytojas, tapęs arkivyskupu

Tarp šiame krašte išleidžiamų dėmesio vertų knygų reikia priskaityti ir "God and Man" (išleido Newman Press, Paramus, N. J. 125 psl., 3 dol. 95 ct.).

Jos autorius Anthony Bloom yra rusų diplomato, revoliucijos išblokšto į Prancūziją, sūnus. Paryžiuje baigęs medicziną, laisvos autorius tapo chirurgu Jaunatvėje buvęs agnostiku, vėliau atsivertė į krikščionybę, įstojo į stačiatikių vienuolyną, buvo įšventintas dvasininku. Pasiųstas darbuotis į Angliją, ten 1958 m. tapo vyskupu, po trejų metų arkivyskupu ir dar po keturių — metropolitu.

Iš šio jo veikalo matyti jo gilus išsilavinimas. Pradžioje čia duodamos jo 1970 m. per britų televiziją diskusijos su ateistu Laski. Toliau jis rašo apie tikybines abejones ir krikščioniškąjį gyvenimą, aptaria santykį tarp žmogaus ir Dievo, nagrinėja šventumo ir maldos prasmę, pagaliau dėsto mintis apie Šv. Jono Krikštytojo asmenį ir jo dorybes.

Veikalas nebanalus ir neeilinis. Jau net ir tose diskusijose ateistas Laski pripažįsta, kad nuo renesanso laikų niekas mene tiek nedavė įkvėpimo kiek religija, nėra žodžių pasaulietiškai muzikai, kuri lygintųsi su religiniais Mišių muzikos tekstais. Tą kūrybinę, kultūrinę religijos įtaką pripažįsta minėtas ateistas Laski, pažymėdamas, kad religija turi daug ką, ko ateizmas neturi: apeigas, šventes, intriguojančius tekstus.

Autorius knygą iliustruoja neužmirštamais pavyzdžiais iš revoliucijos meto, pvz. kaip viena karininko žmona pasislėpė nuo bolševikų; jos pažįstama atbėgo jai pranešti, kad turi bėgti, nes ateina jos nužudyti, pasisiūlydama jos vietoje pasilikti pati. Tačiau

čiau jiems tas nesisekė. Tik kai kurie tų ligoninių psichiniai pacientai atspėjo teisybę, kad jie tenori ištirti tų ligoninių veiksmingumą...

Antikomentarai

Atkelta iš 5 psl.

Mykolaičio-Putino šviesųjį atminimą, su panieka turi atmesti šias nepagrįstas pastangas sumenkinti jo asmenybės turumą". (Žodis V. Myk.-Putino atminimui).

Priešingai, mielas akademike. V. Mykolaičio-Putino antikomunistiniai kūriniai ne menkina, bet išryškina jo turumą, jo nepalaužiamą neapykantą okupantui, lietuvių tautos išnaudotojams, karininko žmona tos aukos neprieėmė, pati pasiliko su kūdikiu ir žuvo nuo kruvinų raudonųjų.

Autorius cituoja naujus rašytojus, pvz. Solženicyną. Iš savo pusės pabrėžia, kad žmogus tik tada tampa tikru žmogumi, kai jis susivienija su Dievybe giliai, neišskiriamai taip, kad Dievybės pilnumas jame gyvena. Veikale daug pagarbos aukštiesiems idealams ir meilės žmogui.

J. Pr.

RYTŲ BERLYNO KVARTETAS AMERIKOJE

Po ketverių metų derybų pirmas Rytų Vokietijos muzikinis ansamblis atvyko į JAV. Tai Berlyno styginis kvartetas, sudarytas iš valstybinės operos muzikų. Jie JAV-se turės 25 koncertus, išpildydami Bethoveno kvartetus. Iš kitos pusės — amerikiečių Clevelando kvartetas balandžio mėnesį koncertuos rytų Vokietijoje.

smurto nešėjams, laisvės ir žmogiškumo naikintojams.

Idant būsimoje biografijoje, kurią planuojate išleisti, rašytojo paveikslas būtų platus, įvairus ir kiek galint teisingas, būtinai reikia moksliškumo sumetimais panaudoti ir išeivinę medžiagą — viską, o ne tik tą, kuri derinasi prie nustatytos linijos. Be emigrantinės medžiagos V. Mykolaičio-Putino vaizdas bus vienpusiškas, sudarkytas, nepilnas.

Kiek žinau, kiekvienas rimtas akademikas, ieškodamas faktų, nusigręžia nuo politinių dievaičių ir drąsiomis akimis giliai pažvelgia į Tiesos akis. Kito metodo nėra.

HIGH RATES

5% Per Annum Passbook Accounts

PAID QUARTERLY —AT— BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N HIGHEST RESERVES

6% Per Annum $5000 or more Certificates 2 year min.

INSURED UP TO $20,000 FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM MEMBER

5¾% Per Annum $1000 or more Certificates 1 year min.

4071 Archer Avenue Chicago, Ill. 60632 TEL. — LA 3 - 8248 (West of California Avenue)

5½% Per Annum Investment Bonus Certificates

Laidotuvių Direktoriai MAŽEIKA & EVANS 6845 SO. WESTERN AVE.

TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

BERT'S STANDARD SERVICE

Road Service — Major Mechanical Elektroninis motor sureguliavimas (Tune up). Air condition specialistai. Gazolinas, padangos ir kiti reikmenys.

6645 S. Western — Tel. 778-9250

Savin. Norbertas Langys

GĖLĖS

Vestuvėms, banketams, laidotuvėms ir kitokioms progoms

BEVERLY HILLS GĖLYNYČIA

2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois

TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

MES TEBEMOKAM 6% už 2 Metų Certifikatus (Minimum $5,000)

5¾ % už 1 METŲ CERTIFIKATUS (Minimum $1,000

Open Mon 9-8; Tues Thurs Fri 9-5; Sat 9-1 Closed Wed

SAINT ANTHONY SAVINGS

1447 So. 49th Court Cicero, Ill. 60650 TEL. — 656-6330 Joseph F. Gribauskas, Executive Secretary

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO IR STEREO APARATŲ. PARDAVIMAS IR TAISYMAS SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

ŠVENTOS MIŠIOS LIETUVIŠKAI

Visos nekeičiamos šv. Mišių dalys yra atspausdintos vienoj labai gražiai išleistoj knygelėj. Su šia knygele kiekvienas gali labai lengvai sekti naująsias šv. Mišias

Kai kunigas ar lektorius atskaito kintamąsias dalis, Jūs šioj naujoj knygelėj galite sekti visas nekintamąsias šv. Mišių dalis. Tekstas stambiomis raidėmis.

Taip pat rasite rinkinį dažniausiai giedamų šv. Mišių metu giesmių.

Užsisakykit šį naują šv. Mišių vadovą lietuvių kalba.

Kaina 50 centų. 10% nuolaida, perkant 50 kopijų; 25% nuolaida, perkant daugiau kaip 50.

Rašykite:

DRAUGAS 4545 W. 63rd Street Chicago, Ill. 60629

PETKUS MARQUETTE FUNERAL HOME —TĖVAS IR SŪNUS— TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6

1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktoriai

Trys Moderniškos Koplyčios:

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS

2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIŪNAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

TURKIJOS HAREMAI

REGINA RASLAVIČIENĖ

Mistinėm legendom apsuptas, aukšta tvora atitvertas, juodukų sargybos saugomas Topkapi haremas visada traukė smalsuolius. Nenuostabu, tad, kad, vos atidarius jo vartus publikai, jis virto didžiausia turistine atrakcija Istambule.

Įdomūs ne tik pastatai, slaptingi praėjimai, kambariai ir salės, kuriose net keturis šimtmečius vyko tik pakuždomis pasakojami įvykiai, bet ir gyvenimo būdas, tvarka, tradicijos bei ceremonijos, kurios ėjo iš kartos į kartą net iki mūsų laikų, t. y. 20-to šimtmečio pradžios.

Svarbiausią vaidmenį čia vaidino moteris, ir ne viena, bet šimtai jų. Iš vienos pusės ji buvo vergė, beteisė valdovo nuosavybė, iš kitos pusės — jo silpnybė, galėjusi pakreipti ne tik žmonių, bet ir tautų likimą.

Topkapi rūmai ir Roxelana

Topkapi rūmus sultonas Mehmet pastatė krašto administracijos reikalams. Jo šeima gyveno tada Eski Saray — senuose rūmuose. Bet 1550 m. ten kilo gaisras. Roxelana, tuometinio sultono Sueleyman žmona, įsigeidė persikelti į Topkapi rūmus. Jos vyras ją taip mylėjo, kad nusileido žmonos užgaidai, ir visas dvaras, su visomis vidaus intrigomis, persikraustė į naujuosius rūmus ant Bosforo kranto. Čia haremas sužibo prabanga, o Roxelana turėjo dar daugiau progų įtaigoti savo vyrą. Bet apie tai žmonės žinojo tik iš kalbų. Haremo slenksčio neperžengė jokia svetima koja. Tai buvo vien sultono, jo moterų ir jo eunuchų viešpatija.

Įdomi ir pačios Roxelanos asmenybė. Buvusi vergė iš Rusijos, savo grožiu ir kitais privalumais, ji taip sužavėjo sultoną, kad vyniojo jį apie savo mažąjį pirštelį, kaip avies vilną. Siekdama valdžios, turto ir garbės, be jokių skrupulų ji šalino jos kelyje stovinčias sultono favorites ir patarėjus, iki tapo viena iš labiausiai bijomų ir garbinamų asmenybių krašte. Ji net privertė sultoną paskelbti ją savo legalia žmona, kas paskutinį kartą Turkijoj įvyko prieš pusantro šimto metų, kai vedė sultonas Beyazit I-sis. Sueleyman ne tik ją vedė, bet net apvesdino visas savo gražiausias verges, kad tik įtiktų Roxelanai.

Moters vaidmuo hareme

Otomano imperijos laikais haremo moterys turėjo labai didelę įtaką. Ji reiškėsi daugiausia vidaus gyvenime: vis didėjančioje prabangoje, postų paskyrimuose ir sultono įpėdinių parinkime. Bet, nežiūrint to, sultonas vis tiek buvo visagalis viešpats, nuo kurio užgaidų priklausė jo moterų likimas. Mad Ibrahim jautėsi tiek galingas, kad liepė savo 300 vergių įkišti į maišus ir paskandinti Bosfore, kad jų vieton įsigytų kitas, jaunesnes ir gražesnes.

Bet būdavo ir švelnios romantikos valandėlių, kai jaunas eunuchas pamildavo sultono vergę ir tuo pačiu jausmu suplazdėdavo ir jos naivi širdis. Bet tokios istorijos visada baigdavosi blogai, nes sultono turtą ir nuosavybę saugojo ne tik sargai, bet ir nematomos akys bei ausys.

Hareme vyravo labai griežtas etiketas. Moteris jam parinkdavo labai jaunas, labai gražias. Kadangi sultonams nebuvo leidžiama palaikyti ryšius su turkėmis, haremo verges atgabendavo iš Sirijos, Rusijos, Graikijos ir kitų kraštų. Pradžioje jos būdavo kandidatės ir tik dalis jų patekdavo į privilegijuotųjų skaičių, kurias pristatydavo sultonui. Jei į kurią iš jų sultonas atkreipdavo dėmesį ir pasišaukdavo su juo praleisti naktį, ji tapdavo favorite —goezde. Jei jis ir toliau rodydavo savo palankumą, ji pakildavo iki ikabal —laimingosios. Aukščiausias rangas, kurį taip kylanti vergė galėjo pasiekti, buvo kadin — sūnaus motina. Tokių motinų skaičius buvo apribotas. Jų negalėjo būti daugiau, kaip keturios. Jos turėdavo daug galios dvaro gyvenime, gaudavo atskirą apartamentą, eunuchus, nuosavybę, rūbus, brangenybes ir net algą. Nenuostabu tad, kad kiekviena jų kovodavo už savo vietą ir dažnai panaudodavo klastą, kad pašalintų savo konkurentes.

Praurimė Ragienė dainuoja sol. Izos Motekaitienės studijos suruoštame mokinių pasirodyme Chicagoje. Nuotr. Pauliaus Vitkaus

Galingiausia moteris buvo sultono motina. Ji gyveno atskirose patalpose, kurios buvo tarp haremo ir selamlik — vyrams skirtų rūmų, turėjo savo atskirą ūkį, tarnus ir tvarkėsi visai nepriklausomai.

Vidaus santvarka

Haremo administracijos priešaky buvo vyriausias juodasis eunuchas. Jis buvo galingesnis net už vyriausiąjį baltąjį eunuchą, valdantį selamlika —vyrų rūmus.

Haremo vidaus ūkį tvarkė moterų kabinetas. Jį sudarė netapusios kadin (neturėjusios sūnų) sultono favoritės. Kabinetui vadovavo administratorė. Antroji savo svarbumu buvo hazinedar usta — iždininkė. Ji tvarkydavo visokias išlaidas, išmokėdavo kišenpinigius tiems, kurie to užsitarnavo, paskirdavo pensijas toms, kurios, išgus metus dirbusios ir nuobodžiavusios hareme, nebeturėjo jokių vilčių patraukti į save sultono dėmesį.

Kai sultonas atvykdavo į haremą, ji sutikdavo su didžiausiom ceremonijom. Vienas iš eunuchų pranešdavo apie jo atvykimą auksiniu varpeliu. Jį išgirdusios, moterys kulvirsčiomis bėgdavo gražintis, šukuoti plaukus, keisti rūbus ir puoštis brangenybėmis. Sultoną pasitikdavo iždininkė ir drauge su vyriausiu eunuchu lydėdavo jį pro vergių eiles, sustojusias tradicinėj pozcj: atmestomis į užpakalį galvomis, sukryžiuotomis ant krūtinės rankomis.

Visagalis sultonas

Sultonas, apsuptas favoričių, dukterų, sūnų motinų ir laimingųjų, žerdamas jį pasitikusioms moterims aukso pinigus ir brangakmenius, eidavo į priėmimų salę, kur atsiklaupdavo prieš jo laukiančią motiną. Motina pakeldavo sūnų ir abu, sugulę ant priešingose pusėse stovinčių minkštų guolių, vėdinami plunksninių vėduoklių ir linksminami fleitų muzikos, inspektuodavo naujai parinktų, jaunų mergaičių būrį. Tai būdavo likiminis momentas išrinktosioms: ar, atkreipusios sultono dėmesį, pradės sunkų, pilną klastos ir žabangų kelią į garbę ir galią, ar, nesusilaukusios jo palankumo, taps pasmerktos nuobodžiai egzistencijai, be ateities, be džiaugsmo — beteisės vergės, visam gyvenimui uždarytos tarp keturių sienų.

Nors ir labai neįtikėtinai skamba pasakojimai apie haremus, viskas atrodo realu, vaikščiojant po Topkapi rūmus, kurių mozaikinės sienos, persiški kilimai ir paslaptingi praėjimai vaiduokliškai aidi čia skambėjusiais muzikos garsais, linksmu juoku, griaudžiu raudojimu ir mirties klyksmu. Gyvenimas pasikeitė, bet haremo praeitis dar ir dabar gyva.

Jaunuolio brendimo keliai

Dr. Jean B. Rosenbaum, baigęs Detroito institute psichoanalitines studijas ir žurnaluose paskelbęs apie 100 studijinių straipsnių, parašė knygą "Becoming Yourself: The Teen Years" (išleido St. Anthony Messenger Press, Cincinnati, Ohio. 120 psl., kaina 95ct. kišeninė laida).

Vos knygą paėmus į rankas, krinta į akis modernus jos išleidimas, ypač pasižymįs gerai parinktomis nuotraukomis iš jaunimo gyvenimo. Knyga pritaikyta diskusijoms, kiekvieno skyriaus pabaigoje paruošti atitinkami klausimai. Autorius yra psichiatras, užsiimąs psichanalize, taigi jaunimo problemas gerai pažįstąs. Šiame veikale jis nagrinėja jaunimo maištingas idėjas, keliolikamečių psichologines kryptis, naujosios kartos polinkius, aptaria jų instinktų vulkaniškumą, nuomonių kryžiavimąsi su tėvais, kartų problemas, meilės vilkduobes, nepilnamečių santuokų sląstus, jaunuolių brendimo kelią, idealų svarbą jaunuomenei.

Knyga perpinta daugeliu pavyzdžių, parašyta suprantant modernųjį gyvenimą ir mūsų dienų jaunimą. Autorius yra dažnas katalikų laikraščių bendradarbis ir daug kuo artimas mūsų pasaulėžiūrai. Veikalas gali būti naudingas motinoms, tėvams, mokytojams. J. Pr.

— o —

APIE MANKŠTĄ IR ŠIRDĮ

Minnesotos universiteto prof. dr. H. Blackburn metinėje Kovai su širdies ligomis mokslinėje konferencijoje pranešė apie jo darytus tyrimus. Buvo stebimi 196, daugiau sėdintį užsiėmimą turintieji, žmonės tarp 40 ir 59 m amžiaus. Tris kartus savaitėje jų vykdoma mankštos programa sumažino pasitaikančius netaisyklingumus jų širdies plakime ir taip pat sumažino staigios mirties pavojų.

Finalinė scena iš Chicagoje pastatytos G. Puccini operos "La Boheme". Nuotr. Z. Degučio

DANUTĖ LIPČIŪTĖ

TODĖL

Kodėl liūdna esi, močiute,
Ir ašarą prinokusią brauki.
Laiškus iš tėviškės,
Kai grumstą gintaro mažutį
Ar audinį raštuotą glostai ir lieti?

Ką davė žemė tau gimtoji?
Ką vėjuje ir saulėj tu radai,
Kad amžiaus rudeniui atėjus,
Dar šulinio vandens, purienų
Ir namų nepamiršai?
Vaikeli mielas?

Tenai paliko mano žingsniai
Ir pasaka nepabaigta.
Čia židiniuos ugnelė smilksta,
O ten ir ūkanos įkaitusios liepsna.

Ar negirdi?
Pastogėj kregždės šuokias,
Gandrai kalena liepose aukštai,
Koriai pilni ir bitės aviliuose.
Ten išsiilgę laukia vartai ir langai.
Pleveno vėliavos Vasaryj,
Giedojo laisvėj Lietuva.
Dabar ką jaučia sesė, brolis
Žinot, išgirst mums nevalia.
Todėl liūdna esu, vaikuti,
Ir ašarą prinokusią braukiu
Laiškus iš tėviškės,
Kai grumstą gintaro mažutį,
Kai audinį raštuotą glostau ar liečiu...

Aliuminis, virimas ir liga

Viena amerikietė spaudoje užklausė gydytojo, ar aliuminiai virimo puodai gali būti ligos priežastimi? Esą, ji dalyvavusi vienoje vakarienėje, po kurios buvo parduodami plieniniai puodai. Ten ir buvo skelbiama, kad nuo aliuminių puodų galima gauti artritį (reumato rūšį). Anot tos moters, ji pati per 25 m. virė aliuminiuose puoduose ir turi artritą.

Dr. George Thosteson atsakė, kad aliuminiai indai buvo nuo senų laikų kaltinami įvairių ligų priežastimi. Bet tas pardavėjas, girdi, negarbingai kitų puodus užsipuolė. Anot minėto gydytojo, faktas yra, kad priešistoriniai kaulai rodo, jog net dinosaurai kentėjo nuo artrito prieš milijonus metų, o nė vienas jų ...nevirė aliuminiuose puoduose.

Per dūmą į raukšles

Mediciniški tyrimai rodo, kad kas rūko, tas daug greičiau laimi ir daugiau raukšlių veide.

GERAI AUGA PENKETUKAI

Lynn ir James Baer šeimoje, Northbrook priemiesty, Ill., sausio 5 d. gimusieji penki kūdikiai auga sėkmingai. Trys iš jų jau ateinančią savaitę iš Evanstono ligoninės bus pargabenti namo. Jų kiekvienas sveria po 4 svarus ir 1 - 11 uncijų. Dar du, kurių vienas sveria 2 sv. ir 8 unc., kitas 3 sv. ir 5 unc. auga svoriu ir numatoma, kad 6 savaičių laikotarpy bus pargabenti namo. Juos kas dieną lanko motina, padeda maitinti. Tėvai vengia bet kokių komercinių - reklaminių pasiūlymų, priėmė tik laikraščių surinktas aukas ir kai kurių bendrovių atsiųstą maistą ir drabužėlius, bet be jokių komercinių įsipareigojimų.

Auršra Baronaitytė, šeštus metus lankanti sol. Iz. Motekaitienės dainavimo studiją, traukia solo. Nuotr. Pauliaus Vitkaus

NAUJA LITERATŪROS DAKTARĖ

Maskvos M. Gorkio Pasaulinės literatūros institute birželio 8 d. apginta kandidatinė disertacija "Nacionalinės formos apraiška šiandieninėje lyrikoje". Disertacijos autorė — instituto teorijos skyriaus aspirantė Palmyra Katinaitė. Oficialūs oponentai L. Timofejevas ir V. Kubilius jos darbą įvertino palankiai.

(ELTA)

KOSMETIKOS PAVOJAI

Georgijos medicinos mokyklos prof. dr. L. Wilson perspėja, kad apie pusė akių kosmetinių priemonių,naudojamų JAV moterų, gali turėti bakterijų ir grybelių, kuriais gali užkrėsti akis; gali būti kartais net pavojus netekti regėjimo.

RŪKANČIŲ MOTINŲ STUDIJA

JAV sveikatingumo tarnyba paskelbė 381 psl. ilgumo medicininių tyrimų dokumentą, iš kurio matyti, kad rūkančios moterys 30% daugiau praranda negimusį kūdikį, negu nerūkančios ir kad rūkančių motinų naujagimių pirmosiomis dienomis 26% daugiau miršta negu nerūkančių.

MOTERIS ATOMINĖS ENERGIJOS KOMISIJOS PIRMININKĖ

Dr. Dixy Lee Ray, iš Tacomos, Wis., yra prezidento Nixono paskirta Atominės energijos komisijos pirmininke. Tai pirmoji moteris, paskirta vadovauti atominės energijos tyrimams ir plėtimui.

— Moterų ir vyrų kautynės dėl lygybės dabar nustojo savo prasmės todėl, kad labai sunku atskirti, kur vyras ir kur moteris.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

★ Pirmų penktadienių maldos - susikaupimo vakarai kilo moterų uždarose rekolekcijose, siekiant kas mėnesį dvasioje kilti. Renkamasi kiekvieną mėnesio pirmą penktadienį 7 v.v. Jėzuitų namuose. Būna Mišios ir konferencija.

— Prof. dr. Aldona Šlepetytė-Janačienė Prancūzų dr-jos JAV-ėse Pi Delta Phi (Societe d' Honneur Francaise) už nuopelnus pakelta garbės nare.

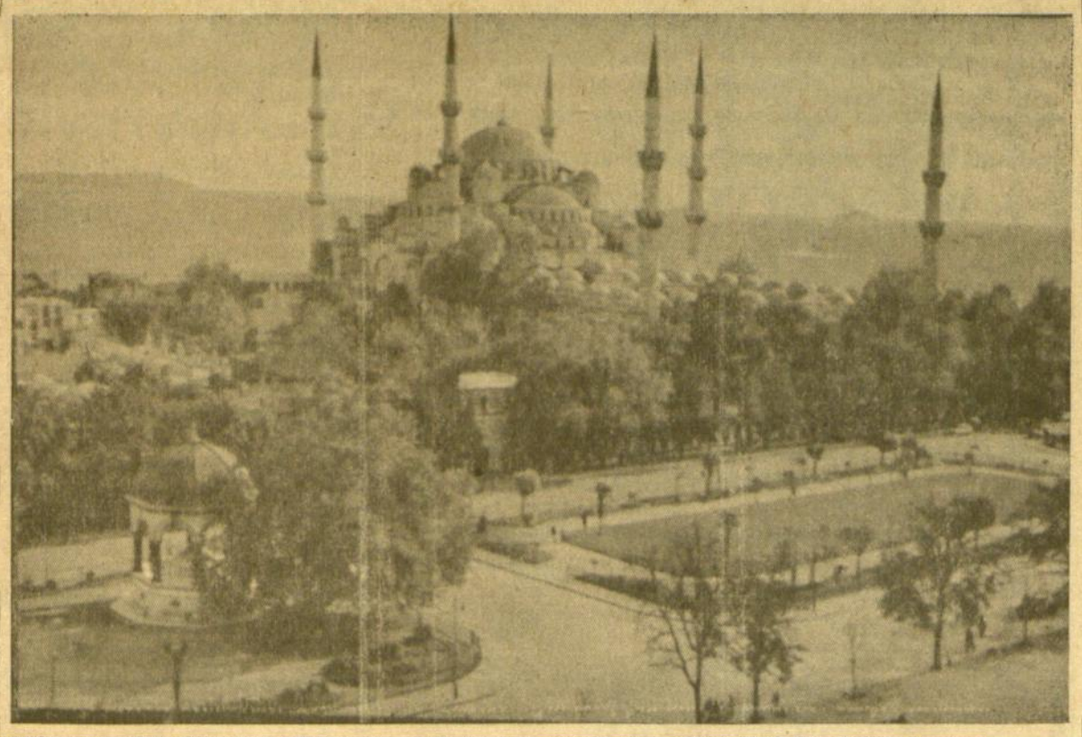

Mėlynoji mečetė Istambule. Tolumoje, už Bosforo sąsiaurio, jau matyti Mažosios Azijos krantas.

Rūtos Kleinaitytės ir Dalios Petreikytės duetas sol. Iz. Motekaitienės studijoje. Nuotr. P. Vitkaus